

ความต้องการสื่อการเรียนการสอนและการบริการสื่อของครูโรงเรียนประถมศึกษา

สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ปริญญานิพนธ์

ของ

สุนทร อนันชัย

1 พ.ธ. 2537

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

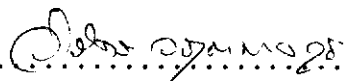
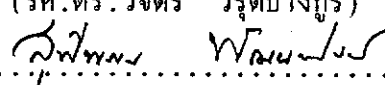
ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา

กุมภาพันธ์ 2537

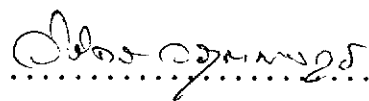
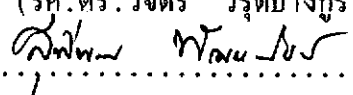
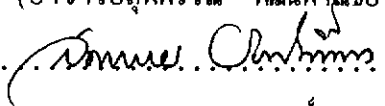
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..........ประธาน
(รศ.ดร.วิจิตร วรุตบางกูร)
..........กรรมการ
(อาจารย์สุทิพรรณ พัฒนพาศิชย์)

คณะกรรมการสอบ

..........ประธาน
(รศ.ดร.วิจิตร วรุตบางกูร)
..........กรรมการ
(อาจารย์สุทิพรรณ พัฒนพาศิชย์)
..........กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผศ.สมหมาย รอดฤทธิ์ทอง)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..........คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่..๕..เดือน..มีนาคม.....พ.ศ..๒๕๖๕.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ได้รับ
ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา แนะนำ และให้กำลังใจเป็นอย่างดี
จาก รองศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร วรุตบางกูร ประธานกรรมการที่ปรึกษา
อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพาณิชย์ กรรมการที่ปรึกษา และผู้ช่วยศาสตราจารย์สมหมาย
รอดโพธิ์ทอง หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร

ขอขอบคุณ นายประสิทธิ์ จันทรี่ดา ผู้อำนวยการการประถมศึกษา
จังหวัดบุรีรัมย์ อดีตผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน นายพิทยา
วงศ์ยอด ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน นายบันเทิง จิตยะโสธร
หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอแม่สะเรียง และหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ
สมเมฆ อำเภอแม่ลาน้อย อำเภอชุมขวม อำเภอเมือง อำเภอปาย กิ่งอำเภอ
ปางมะผ้า และนายวิชชัย ไชยปัญญา ครูใหญ่โรงเรียนบ้านแม่ลิด สำนักงาน-
การประถมศึกษาอำเภอแม่สะเรียง ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา เสนอแนะ และ
ตรวจสอบ เพื่อให้การทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณคณะผู้บริหารและครูผู้สอน 247 โรงเรียน ที่กรุณาตอบแบบ
สอบถามส่งคืนมา ทำให้การจัดทำปริญญานิพนธ์มีข้อมูลที่สมบูรณ์

ขอขอบคุณ คุณนงลักษณ์ พจนกรรักษ์ คุณสำราญ - คุณเจี๋ยง ปิ่นทอง
คุณถวิล ทวีวัน คุณหวัน แดงทิพย์ และคุณกมล มณเฑียรวงศ์ ที่ได้ช่วยเหลือ
ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี และขอขอบคุณอย่างยิ่ง คุณทนาย อนันชัย
คุณพรทวี อนันชัย และขอบใจ เด็กชายสันติภาพ อนันชัย ซึ่งให้การช่วยเหลือ
ด้านกำลังใจ และกำลังใจทั้งในการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้จนสำเร็จ

คุณค่าและประโยชน์ที่พึงมีจากปฏิญานี้ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่อง
แสดงกตัญญูตเวทีแด่คุณแต่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ ผู้บังคับบัญชา และ
ผู้ร่วมงานทุกระดับ

สุนทร อนันชัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	8
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	9
ตัวแปรที่ศึกษา	10
นิยามศัพท์เฉพาะ	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
สื่อการเรียนการสอน	12
การใช้สื่อการเรียนการสอน	22
การผลิตสื่อการเรียนการสอน	28
การจัดบริการสื่อการเรียนการสอน	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	41
ประชากร	41
กลุ่มตัวอย่าง	41
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	42
การเก็บรวบรวมข้อมูล	43
การจัดกระทำข้อมูล	44
การวิเคราะห์ข้อมูล	44
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	45

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	48
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48
ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48
ส่วนที่ 1	48
ส่วนที่ 2	49
ส่วนที่ 3	57
ส่วนที่ 4	71
ส่วนที่ 5	78
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	82
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	82
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	82
ตัวแปรที่ศึกษา	82
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	83
การวิเคราะห์ข้อมูล	84
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	84
อภิปรายผล	87
ข้อเสนอแนะ	92
บรรณานุกรม	97
ภาคผนวก	105
ประวัติย่อของผู้วิจัย	123

10	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการสื่อ ประเภทวัสดุ - อุปกรณ์ ต่าง ๆ ของครูในโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดกลาง	63
11	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการสื่อ ประเภทวัสดุ - อุปกรณ์ ต่าง ๆ ของครูในโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดใหญ่	65
12	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการสื่อ ประเภทเทคนิควิธีการหรือกิจกรรมของครูในโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก	67
13	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการสื่อ ประเภทเทคนิควิธีการหรือกิจกรรมของครูในโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดกลาง	68
14	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการสื่อ ประเภทเทคนิควิธีการหรือกิจกรรมของครูในโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดใหญ่	70
15	ค่าเฉลี่ยของปริมาณความต้องการการบริการสื่อการเรียนการสอน ของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก	72
16	ค่าเฉลี่ยของปริมาณความต้องการการบริการสื่อการเรียนการสอน ของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง	74
17	ค่าเฉลี่ยของปริมาณความต้องการการบริการสื่อการเรียนการสอน ของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่	76

18	จำนวนร้อยละของครูผู้สอนจำแนกตามความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ตามความต้องการสื่อการเรียนการสอน และการบริการ สื่อการเรียนการสอน	79
----	---	----

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามขนาดของ โรงเรียน	49
2	ค่าร้อยละของความต้องการสื่อการเรียนการสอน ในกลุ่มทักษะ ภาษาไทย จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	50
3	ค่าร้อยละของความต้องการสื่อการเรียนการสอน ในกลุ่มทักษะ คณิตศาสตร์ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	52
4	ค่าร้อยละของความต้องการสื่อการเรียนการสอน ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	54
5	ค่าร้อยละของความต้องการสื่อการเรียนการสอนในกลุ่มสร้างเสริม ลักษณะนิสัยและกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ จำแนกตามขนาดของ โรงเรียน	56
6	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการสื่อ ประเภทเครื่องมือของครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก	58
7	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการสื่อ ประเภทเครื่องมือของครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง ...	59
8	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการสื่อ ประเภทเครื่องมือของครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่	60
9	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการสื่อ ประเภทวัสดุ - อุปกรณ์ ต่าง ๆ ของครูในโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก	61

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เป้าหมายของการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับที่รัฐพยายามจัดให้ประชาชนอย่างทั่วถึงนั้น รัฐได้ระบุไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) มุ่งเน้นเรื่องการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ลดความสูญเปล่าทางการศึกษาลดอัตราการซ้ำชั้น ปรับปรุงมาตรฐานการศึกษา โดยให้ผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นทั้งด้านคุณภาพ ปริมาณ และมีคุณภาพเท่าเทียมกัน รัฐบาลสนับสนุนในเรื่องวัสดุ-อุปกรณ์เพื่อการเรียนการสอนและปรับปรุงวิธีสอน (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2529 : 13) แต่ในช่วงของการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ที่ผ่านมา การจัดการศึกษายังประสบปัญหาอยู่มาก เป็นต้นว่า ปัญหาความเสมอภาคทางการศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษา คุณภาพทางการศึกษา ความไม่เหมาะสมของหลักสูตร อัตราการตกซ้ำชั้นสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำและการขาดแคลนครูมือครู อุปกรณ์การสอน ตลอดจนการจัดสรรงบประมาณของรัฐไม่พอเพียง (กระทรวงศึกษา. 2533 : 32 - 36) ดังนั้นในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2533 : 24) ได้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและบุคลากรในความรับผิดชอบให้ทันต่อเหตุการณ์และความเจริญที่เปลี่ยนแปลงทางสังคมในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานของปวงชน อันเป็นรากฐานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคมและประเทศชาติ ไปในทิศทางที่ถูกต้อง เหมาะสมและทัดเทียมกับอารยประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้จัดวางนโยบายในด้านคุณภาพทางการศึกษา พอสรุปได้ดังนี้คือ ให้เร่งพัฒนา

คุณภาพนักเรียนให้มีความรู้ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะที่เด่นชัดตามความต้องการของสังคมและท้องถิ่น โดยมีแนวทางที่สำคัญคือ

1. ปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอน โดยเน้นให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเต็มเวลา ตามกระบวนการและเนื้อหาที่หลักสูตรกำหนด มีการเตรียมการสอน การใช้สื่อและการซ่อมเสริมอย่างเป็นระบบ รวมทั้งสอดคล้องกับการพัฒนาท้องถิ่น

2. สนับสนุนให้โรงเรียนจัดรูปแบบวิถีชีวิตและจัดกิจกรรมที่มุ่งเสริมสร้างและหล่อหลอมเด็ก และให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมีสุขภาพอนามัยดี

3. ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับความสามารถทางร่างกาย สมองและจิตใจของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่มีความสามารถเป็นพิเศษและกลุ่มที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา ฯลฯ

ประสิทธิภาพของการจัดการประถมศึกษาในระบบโรงเรียนขึ้นอยู่กับ การเรียนการสอน การจัดหลักสูตรเป็นพื้นฐานให้บรรลุเป้าประสงค์ของการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรประถมศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งต้องการให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดีตามระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทนต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ทำงานเป็น และครองชีวิตอย่างสงบสุข (กรมวิชาการ. 2533 : 10)

การเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ครูจะต้องไม่มุ่งการสอนเพียงอย่างเดียว แต่เน้นกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก ยึดความต้องการของผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของความสนใจ ให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง และจัดกิจกรรมเพื่อเด็กให้มากที่สุด ครูเป็นผู้ดูแลกิจกรรมให้เป็นไปในแนวทางตามแผนการสอนและคู่มือที่เสนอแนะไว้ (กองวิจัย-การศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. 2523 : 1) บทบาทของครูได้เปลี่ยนแปลงไป จากเป็นผู้สอนหรือผู้ให้ความรู้ฝ่ายเดียวเปิดโอกาสให้นักเรียนมีช่องทางที่จะแสวงหา

ความรู้ได้อย่างกว้างขวาง การเปลี่ยนแปลงบทบาทของครู นักเรียนดังกล่าวนี้ นอกจากสาเหตุอันเนื่องมาจากหลักสูตรแล้ว ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์ที่เป็น เทคโนโลยีทางการศึกษามาพัฒนาหลักสูตร และการสอน ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 หมวด 5 มาตรฐาน การศึกษา และส่งเสริมความก้าวหน้าทาง ด้านวิชาการข้อที่ 46 ที่ว่า "ให้จัดสรรวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา ตลอดจนจัดหา วิธีการและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการศึกษาอย่างเหมาะสมแก่สภาพท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมกันในคุณภาพของการศึกษา ทั้งที่จัดในระบบโรงเรียนและ นอกกระบบโรงเรียน" และเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น (โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน จังหวัด เขตการศึกษา กรมต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) สามารถปรับปรุงเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอน หนังสือ สื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการ พัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละท้องถิ่น (กรมวิชาการ, กระทรวง-ศึกษาธิการ. 2533 : 12)

จากการศึกษาที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา เช่น โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา พ.ศ. 2525 - 2534 ที่จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และการสำรวจสภาวะ ทางด้านการศึกษาของประเทศ โดยความร่วมมือระหว่างองค์การยูเนสโก และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษา แห่งชาติ. ม.ป.ป. : 1 - 2) มีผลสรุปที่สอดคล้องกันหลายประการ คือ

1. คุณภาพของนักเรียนที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาในแต่ละชั้นอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมากระหว่างโรงเรียนที่อยู่ในเมืองขนาดใหญ่และขนาดเล็ก โรงเรียนที่อยู่ในเมืองขนาดใหญ่และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ส่วนโรงเรียนที่อยู่ในเมืองเล็กและในชนบทจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเกณฑ์ต่ำมาก

2. การจัดกิจกรรมทางการเรียนการสอนพบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการบรรยายเป็นหลัก ถึงแม้หลักสูตรได้กำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีสอนแล้วก็ตาม

เหตุผลที่ครูจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนโดยวิธีบรรยายและเขียนกระดานดำ เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดสื่อการเรียนการสอนหรือมีก็ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ได้ทันที

3. ในเรื่องค่าใช้จ่าย แม้ว่ารัฐบาลจะลงทุนในส่วนของการประถมศึกษาเป็นงบประมาณจำนวนมากก็ตาม ถ้าพิจารณาเงินรายหัวแล้วจะพบว่า อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำมาก เช่น ปีงบประมาณ 2533 ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยของนักเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศเพียง 3,600 บาท ต่อคนต่อปี ซึ่งในขณะที่ค่าใช้จ่ายเงินรายหัวนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนนานาชาติ ถนนสุขุมวิท กรุงเทพมหานคร ประมาณ 119,000 บาท ต่อคนต่อปี (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2533 : 8) และหากพิจารณาในรายละเอียดที่นำไปใช้จ่ายแล้วพบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นเงินเดือนและค่าจ้าง ร้อยละ 83.19 ค่าใช้จ่ายที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ร้อยละ 9.93 งบบริหาร ร้อยละ 2.64 จึงเหลืองบประมาณที่นำมาใช้ในเรื่องของการจัดซื้ออุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาและบุคลากรเพียงร้อยละ 4.24 เท่านั้น จะเห็นได้ว่ามีจำนวนน้อยมาก

4. ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กดังกล่าวแล้วนั้น หากมีการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา โดยปรับปรุงเป็นรายโรงเรียนด้วยการจัดสรรสื่อและเครื่องมือทางการเรียนการสอนให้ครบทุกโรงเรียนต้องใช้งบประมาณจำนวนมากจึงจะทำได้

จากการสำรวจสภาวะทางด้านการศึกษาของประเทศจะพบว่า ปัจจัยที่ควรพิจารณาปรับปรุงอย่างยิ่งเพื่อพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ คือคุณภาพของครูโดยเฉพาะสมรรถภาพทางการสอนของครู และสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นที่สามารถช่วยเสริมการเรียนรู้ของเด็กและช่วยแบ่งเบาภาระการสอนของครูได้อย่างมาก

ในท้องถิ่นที่ค่อนข้างกันดาร การคมนาคมไม่ใคร่สะดวก สภาพความเป็นอยู่ค่อนข้างคับแคบ การบรรจุครูที่มีคุณภาพดูเหมือนจะเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายเลย หลายพื้นที่

ยังขาดแคลนครูอยู่มากโดยเฉพาะจังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างกัน
จากหลายจังหวัดในภาคเหนือกล่าวคือ เป็นจังหวัดที่อยู่เหนือสุดทางทิศตะวันตกของ
ประเทศ มีอาณาเขตอยู่กัปปม่า จังหวัดนี้มีพื้นที่ 13,232 ตารางกิโลเมตร ร้อยละ
9.5 เป็นพื้นที่ราบ กว่าร้อยละ 90 เป็นพื้นที่ภูเขา สลับซับซ้อน ประชากร ทั้งจังหวัด
มีเพียง 160,000 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือกลุ่มชาวไทยใหญ่ หรือชาวไต
และกลุ่มชาวไทยภูเขาซึ่งมีหลายเผ่า ประกอบไปด้วย กระเหรี่ยง แม้ว มูเซอ ลีซอ
เย้า และลัวะหรือละว้า (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน. 2532 : 1)

จากสภาพพื้นที่ที่เป็นภูเขาเป็นส่วนใหญ่ดังกล่าวแล้ว การตั้งบ้านเรือนจึงตั้งอยู่
ตามหุบเขาที่เป็นเนินลาดเอียงลดหลั่นกันไป ที่แห่งใดมีพื้นที่ราบมากก็จะมีบ้านอยู่กันอย่าง
หนาแน่น ที่เรียกว่า "หมู่บ้าน" หากพื้นที่ใดมีพื้นที่ราบน้อยก็จะอยู่กันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ
หรือเรียกว่า "หย่อมบ้าน" กระจิดกระจายอยู่ทั่วไปทั้งจังหวัด อนึ่ง กลุ่มชนที่แบ่งออก
เป็นเผ่าต่าง ๆ ก็จะตั้งบ้านเรือนแยกกันออกไปจะไม่รวมกัน อันเนื่องมาจากชนบ
ธรรมนิยมประเพณีที่แตกต่างกันก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่มีหย่อมบ้านกระจิดกระจายเป็นกลุ่ม
เล็ก ๆ อยู่ทั่วไป การคมนาคมเป็นไปด้วยความยากลำบาก โดยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่
ภูเขาดังกล่าว การติดต่อกันระหว่างหมู่บ้านจึงเป็นการเดินเท้าข้ามเขาเสียส่วนใหญ่
โดยบางหมู่บ้านอาจใช้เวลาในการเดินทางเท้า 3 - 5 วัน บางแห่งอาจจะต้อง
เดินทางจากหมู่บ้านอ้อมเข้าเขตจังหวัดเชียงใหม่หรือเข้าเขตพม่าเพื่อไปยังที่ตั้งของ
อำเภอ

การจัดการศึกษาภาคบังคับของจังหวัดทำได้ไม่มากนัก เนื่องจากปัจจุบัน
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน นอกจากจะจัดการศึกษาระดับก่อน
ประถมศึกษาและระดับประถมศึกษาแล้วยังต้องสนองนโยบายของกระทรวงศึกษา
ในการเปิดเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาทุกอำเภออีกด้วย โดยมีโรงเรียน
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอนรวมทั้งสิ้น 325 โรงเรียน

มีครู 1,576 คน โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กกระจายตามหมู่บ้าน
 หย่อมบ้าน ทั้งบนภูเขาและพื้นราบ มีนักเรียนทั้งหมดจำนวน 22,660 คน ในจำนวน
 นี้เป็นโรงเรียนที่สอนนักเรียนชาวเขาถึง 206 โรงเรียน และเป็นโรงเรียนขนาดเล็กมี
 นักเรียนต่ำกว่า 60 คนถึง 201 โรงเรียน เป็นโรงเรียนครูคนเดียว 43 โรงเรียน ซึ่งตั้ง
 กระจายอยู่ตามป่าเขาอันเป็นท้องที่กันดาร การคมนาคมไม่สะดวกก่อให้เกิดปัญหา
 ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพทางการศึกษาและโรงเรียนส่วนใหญ่ครูไม่ครบชั้น (สำนักงาน
 การประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน. 2532 : 2) จากสถิติและสภาพดังกล่าว
 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน จึงได้พยายามแก้ปัญหาด้วยวิธีจัด
 โครงการ "ครูหลังม้า" โดยใช้สื่อการเรียนสำเร็จรูป บรรทุกหลังม้าหรือพาหนะอื่น
 ไปให้นักเรียน และมีครูผู้สอนปฏิบัติการ 1 คน ต่อหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียงกัน 3 - 5
 หย่อมบ้าน "โครงการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง" ได้เอาเด็กชาวเขาเผ่า
 ต่าง ๆ ในหย่อมบ้านเล็ก ๆ ที่มีกว่า 400 หย่อมบ้าน และไม่สามารถจัดตั้งโรงเรียน
 ให้ได้ มารวมกันจัดตั้งโรงเรียนที่เป็นจุดศูนย์กลางของหย่อมบ้านทั้งหลาย ให้เป็น
 โรงเรียนที่มีนักเรียนอยู่ประจำและทำกิจกรรมการเรียนทุกอย่าง เช่น การหาเลี้ยงชีพ
 การปกครอง การประกอบอาหารรับประทานเอง การเรียนกิจกรรมทุกอย่าง ทำเป็น
 บทเรียนตลอด 24 ชั่วโมง โดยมีครูประจำบ้านหลังละ 1 คนต่อนักเรียน 10 - 12 คน
 และยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปช่วยจัดการศึกษา คือ โรงเรียนของตำรวจตระเวน
 ชายแดน โรงเรียนในความรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัด
 แม่ฮ่องสอน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังกัดกรมสามัญศึกษา และ
 โรงเรียนในส่วนของการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ปัญหาที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ให้ความสนใจในการ
 แก้ไขก็คือ พยายามบรรจุครูที่มีสมรรถภาพให้ครบทุกโรงเรียนและพยายามหาบุคลากร
 เข้าช่วยเหลือครูที่มีอยู่เมื่อการบรรจุครูยังไม่เป็นไปตามความต้องการ เนื่องจากไม่มี

ผู้มาสมัครหรือสอบได้แล้วสละสิทธิ์เพราะสภาพท้องถิ่นกันดารและลำบาก สำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงจำเป็นต้องเร่งส่งเสริมโรงเรียนด้วยการจัดสื่อ
การเรียนการสอนให้ เพื่อให้ครูที่มีอยู่ได้ใช้ประกอบการเรียนการสอน และให้นักเรียน
สามารถเรียนได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยลดภาระของครู เพราะครูเหล่านี้มิได้ทำการ
สอนอย่างเดียว หากยังทำงานธุรการและงานอื่น ๆ ควบคู่กันไปอีกด้วย เช่น การแก้
ปัญหาของนักเรียน ของโรงเรียนและของชุมชน เป็นต้น

การประเมินคุณภาพการศึกษาของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของ
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2532 ปรากฏว่า
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกกลุ่มประสบการณ์อยู่ในระดับสุดท้ายของประเทศ
และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
2533 : 72) ความจำเป็นที่จะต้องเร่งพัฒนาคุณภาพทางการเรียนการสอนมองเห็น
เด่นชัด และเรื่องที่จะต้องทำอย่างรวดเร็วก่อนสิ่งอื่น คือ การจัดสรรและการบริการ
สื่อต่าง ๆ ให้แก่โรงเรียนอย่างเต็มที่ ด้วยหวังว่าสื่อจะทำให้ผู้สอนจัดประสบการณ์
ให้แก่ผู้เรียนได้มากขึ้น นักเรียนจะได้ประสบการณ์จากประสาทสัมผัสและเรียนรู้ด้วย
ตนเองมากยิ่งขึ้น ในการสอนเนื้อหา สื่อจะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้มากขึ้น ตลอดจน
รู้จักเผชิญปัญหา สามารถแก้ปัญหาและอภิปรายความคิดเห็นได้ (Richey. 1958 :
201) นอกจากนี้ สื่อยังช่วยให้เรียนรู้ได้รวดเร็ว ง่ายขึ้น ประหยัดเวลา ถ่ายทอด
ความเข้าใจได้เร็ว สัมผัส และทำให้กิจกรรมการเรียนสนุกสนานเพลิดเพลิน

แม้ว่ารัฐและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จะพยายาม
ลงทุนทางสื่อ และจัดสรรให้แก่โรงเรียนอย่างมากแล้ว แต่สื่อหลายประเภทไม่สามารถ
นำไปใช้ที่แม่ฮ่องสอนได้ จังหวัดจึงจำเป็นต้องใช้เงินงบประมาณเพื่อการสร้างสื่อขึ้นใช้
โดยให้มีความเหมาะสมกับท้องถิ่น แต่ก็ยังประสบปัญหาอยู่ เนื่องจากโรงเรียนบางแห่ง
ได้รับสื่อไม่ทั่วถึงเพราะการลำเลียงขนส่งลำบาก บางอย่างไม่เพียงพอต่อความต้องการ
ของโรงเรียน บางแห่งขาดคนดูแลบำรุงรักษาและผลิตขึ้นใช้เองไม่ได้ เนื่องจากขาด
วัสดุ อุปกรณ์ ขาดความรู้ในการผลิต ฯลฯ เป็นต้น

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้จัดให้มีการประชุมและกำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้อยู่ในระดับที่น่าพอใจขึ้น อีกทั้งต้องการรวบรวมปัญหาการเรียนการสอน และปัญหาด้านต่าง ๆ อย่างละเอียด เพื่อสามารถหารูปแบบในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนของโรงเรียนที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น อาจทำให้ได้แนวทางเพิ่มเติมจากวิธีการที่ทำอยู่ เช่น โรงเรียนเคลื่อนที่ โครงการครูหลังม้า โครงการโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง หนังสือคู่มือที่ปฏิบัติกันอยู่ การศึกษาความต้องการสื่อการเรียนการสอน ความต้องการการบริการสื่อการเรียนการสอนตามทักษะครู และจะช่วยให้อำนาจสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สามารถวางแผนและจัดสรรงบประมาณได้อย่างถูกต้อง จัดบริการต่าง ๆ แก่โรงเรียนได้ดียิ่งขึ้น เป็นการแบ่งเบาภาระของโรงเรียนในท้องถิ่นกันดารได้ดียิ่งขึ้น ลดความฟุ่มเฟือย หรือความสูญเปล่าในการใช้งบประมาณเพื่อจัดหาสื่อและช่วยให้ครูสอนได้ดี มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาความต้องการสื่อและการบริการสื่อการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากครูเป็นผู้ใกล้ชิดกับปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนมากที่สุด ย่อมทราบถึงความต้องการและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสื่อและการบริการสื่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยจะช่วยให้ข้อมูลสนับสนุนการพัฒนาการเรียนการสอนของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ตรงจุดยิ่งขึ้นด้วย

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความต้องการสื่อการเรียนการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ตามทักษะของครูโรงเรียนประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษาความต้องการการบริการสื่อการเรียนการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ตามทักษะของครูโรงเรียนประถมศึกษา

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลที่ได้จากการวิจัย สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการนำเสนอสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่โรงเรียนในเรื่อง การเรียนการสอน การจัดหา และการบริการสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับ ความต้องการของครู เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาจัดทำแผนการพัฒนาการศึกษา และการจัดทำงบประมาณเพื่อการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ให้สอดคล้องกับความจำเป็นของจังหวัด

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตของเนื้อหา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาความต้องการสื่อการเรียนการสอน และการบริการสื่อของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2536 จำนวน 1,251 คน จากโรงเรียนทั้งสิ้น 325 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สุ่มมาจากกลุ่มประชากรครูใน โรงเรียนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2536 จำนวน 1,251 คน จากโรงเรียน 325 โรงเรียน ได้โรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 164 โรงเรียน และได้กลุ่ม ตัวอย่างครูประมาณ 297 คน ตามขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607 - 610)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ

3.1 โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียน 1 - 120 คน

3.2 โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน 121 - 300 คน

3.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียน 301 คนขึ้นไป

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการสื่อและการบริการสื่อการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือ หรือช่องทางสำหรับการสอนของครูถึงผู้เรียน เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายที่วางไว้เป็นอย่างดี ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จำแนกสื่อออกเป็น

1.1 สื่อที่ต้องการใช้สอนในรายวิชาต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มทักษะภาษาไทย กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ

1.2 สื่อที่ต้องการมีไว้ใช้ในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ สื่อประเภทเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ประเภทเทคนิควิธีการหรือกิจกรรม

2. ครู หมายถึง ข้าราชการครูซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นครูผู้สอนประจำอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

3. โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

4. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง ขนาดที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดไว้มี 3 ขนาด คือ

4.1 ขนาดเล็ก ได้แก่ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน

1 - 120 คน

4.1 ขนาดกลาง ได้แก่ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน

121 - 300 คน

4.1 ขนาดใหญ่ ได้แก่ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน

ตั้งแต่ 300 คน ขึ้นไป

5. การบริการ หมายถึง การจัดให้หรืออำนวยความสะดวกในการจัดหา
สื่อการเรียนการสอน การให้การสนับสนุนในการผลิตสื่อการเรียนการสอนสำหรับใช้
ในโรงเรียน รวมทั้งการช่วยเหลือ การให้คำแนะนำในด้านการใช้การบำรุงรักษา
ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รวบรวม และเรียบเรียงไว้ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. สื่อการเรียนการสอน
2. การใช้สื่อการเรียนการสอน
3. การผลิตสื่อการเรียนการสอน
4. การจัดบริการสื่อการเรียนการสอน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อการเรียนการสอน และการบริการสื่อการเรียนการสอน

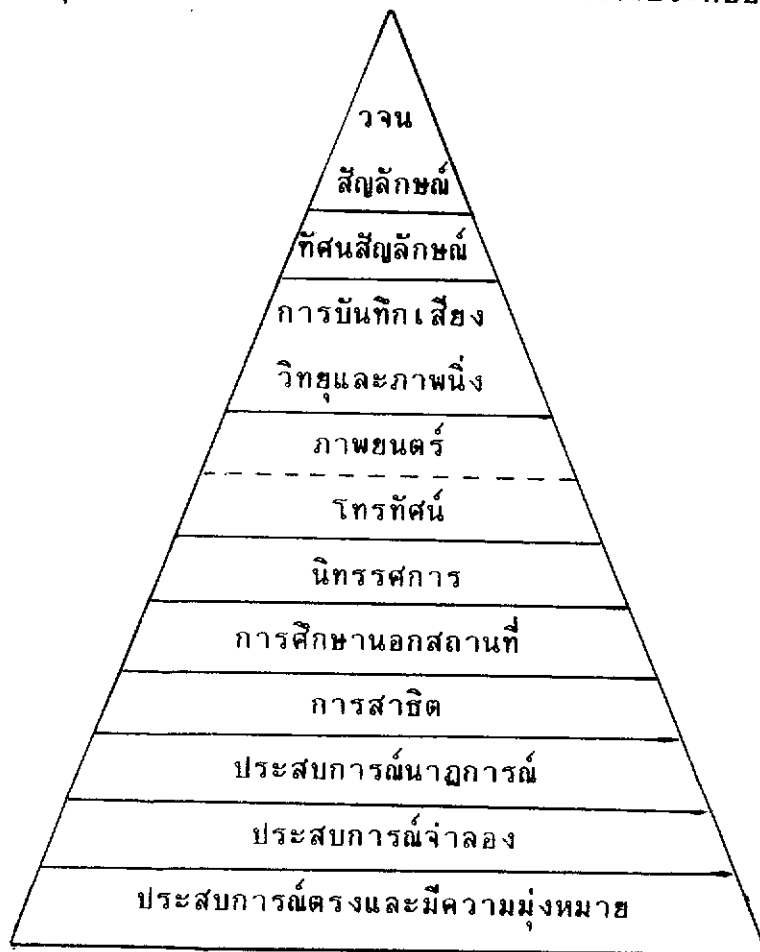
สื่อการเรียนการสอน

การเรียนการสอนมีการพัฒนาขึ้นจากเดิม คือในสมัยก่อนครูทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้กระตุ้นนักเรียนให้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคลหรือ เป็นกลุ่มตลอดจนการจัดระบบการเรียนการสอนให้มีชีวิตชีวมากขึ้น ทั้งนี้โดยอาศัย "สื่อการเรียนการสอน" เป็นตัวกลางที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียน ทั้งด้านการพัฒนาความรู้ ความคิด ทักษะและทัศนคติ

สื่อการเรียนการสอน มีความหมายกว้างขวาง นักการศึกษาได้ให้นิยามไว้แตกต่างกัน เช่น เปรี๊ยะ กุมุท (2519 : 1) ให้นิยามว่า สื่อการเรียนการสอน เป็นเครื่องมือหรือช่องทางที่จะช่วยทำให้การสอนของครูถึงผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ในเนื้อหาของหลักสูตรช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด ส่วน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคนอื่น ๆ (2521 : 90) ได้ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนรวมถึงวัสดุอุปกรณ์และวิธีการประกอบการ

สอนเพื่อให้เป็นสื่อกลางที่ครูใช้ส่งหรือถ่ายทอดไปยังผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับนิยามของกรมวิชาการ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2521 : 24) ที่รวมเครื่องมือและเทคนิคต่าง ๆ ที่จะช่วยสนับสนุนให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ และยังจัดเป็นสิ่งที่เร้าความสนใจของผู้เรียนให้เกิดความอยากเรียนรู้ต่อไป เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้เป็นอย่างดีและรวดเร็วยิ่งขึ้น

เดล (Dale. 1969 : 107) ได้จำแนกประสบการณ์ทางการศึกษาออกเป็น 10 ชั้น โดยเรียงลำดับจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมที่สุดไปสู่ประสบการณ์ที่เป็นนามธรรมที่สุด ซึ่งเรียกว่า กรวยประสบการณ์ ดังภาพประกอบ



ภาพประกอบ 1 กรวยประสบการณ์

การเรียงลำดับประสบการณ์ 10 ขั้นนี้ เริ่มจากฐานของกรวยไปยังยอดของกรวย ดังนี้

1. ประสบการณ์ตรงและมีความมุ่งหมาย เป็นประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมมากที่สุดโดยการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์โดยตรงจากของจริง สถานการณ์จริง หรือด้วยการกระทำของตนเอง เช่น การจับต้องและการมองเห็น เป็นต้น
2. ประสบการณ์จำลอง เป็นการเรียนรู้โดยการให้ผู้เรียนเรียนจากสิ่งที่ใกล้เคียงความเป็นจริงที่สุด ซึ่งอาจเป็นของจำลองหรือสถานการณ์จำลองก็ได้
3. ประสบการณ์นาฏการณ เป็นการแสดงบทบาทสมมติหรือการแสดงละครเพื่อเป็นการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนในเรื่องที่มีข้อจำกัดด้วยยุคสมัยเวลา และสถานที่ เช่น เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์หรือเรื่องราวที่เป็นนามธรรม เป็นต้น
4. การสาธิต เป็นการแสดงหรือการกระทำประกอบคำอธิบายเพื่อให้เห็นลำดับขั้นตอนของการกระทำนั้น
5. การศึกษานอกสถานที่ เป็นการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ภายนอกสถานที่เรียน อาจเป็นการท่องเที่ยว การเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ หรือการสัมภาษณ์เหล่านี้ เป็นต้น
6. นิทรรศการ เป็นการจัดแสดงสิ่งของต่าง ๆ การจัดป้ายนิเทศ เพื่อให้สาระประโยชน์ และความรู้แก่ผู้ชม
7. โทรทัศน์และภาพยนตร์ โทรทัศน์ใช้ทั้งโทรทัศน์การศึกษาและโทรทัศน์เพื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ข้อมูลความรู้แก่ผู้เรียนหรือผู้ชมที่อยู่ในห้องเรียนหรืออยู่ทางบ้าน และใช้ส่งได้ทั้งในระบบวงจรเปิดและวงจรปิด การสอนอาจจะเป็นการสอนสดหรือบันทึกวีดีโอเทป ส่วนภาพยนตร์นั้นเป็นภาพเคลื่อนไหวที่บันทึกเรื่องราวเหตุการณ์ลงบนฟิล์มเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ทั้งภาพและเสียง โดยใช้ประสาทตาและหู หรืออาจจะเป็นการเห็นเพียงภาพเคลื่อนไหวอย่างเดียวกก็ได้ ในกรณีที่ เป็นภาพยนตร์เงียบ และไม่มีการพากย์

8. การบันทึกเสียง วิทยุ ภาพนิ่ง การบันทึกเสียงอาจเป็นไปได้ทั้งในรูปแบบของแผ่นเสียงหรือเทปบันทึกเสียง วิทยุเป็นสื่อที่ให้เฉพาะเสียง ส่วนภาพนิ่งอาจเป็นภาพ สไลด์ โดยเป็นภาพวาด ภาพล้อ หรือภาพเหมือนจริงก็ได้ ข้อมูลความรู้ที่อยู่ในสื่อชิ้นนี้จะให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียนที่ถึงแม้จะอ่านหนังสือไม่ออกก็สามารถจะเข้าใจเนื้อหาเรื่องราวที่สอนได้ เนื่องจากเป็นการฟังหรือดูภาพเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องอ่าน

9. ทักษะสัญลักษณ์ เช่น แผนที่ แผนภูมิ แผนสถิติ หรือเครื่องหมายต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ เป็นสัญลักษณ์แทนความเป็นจริงของสิ่งต่าง ๆ หรือข้อมูลที่ต้องการให้เรี ยนรู้

10. วจนสัญลักษณ์ เป็นประสบการณ์ขั้นที่เป็นนามธรรมมากที่สุด ได้แก่ ตัวหนังสือในการเขียน และเสียงของคำพูดในภาษาพูด

จากกรวยประสบการณ์ของ เดล นักการศึกษาของไทย คือมนตรี แยมกลีกร (2526 : 8) ได้จัดจำแนกสื่อการเรียนการสอนเพื่อช่วยเสริม ประสบการณ์การเรียนรู้ ออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ได้ ดังนี้

1. สื่อประเภทอุปกรณ์ หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวผ่านที่ทำให้ข้อมูลหรือ ความรู้ที่อยู่ภายในวัสดุ สามารถถ่ายทอดออกมาใช้หรือเรียนรู้ได้ เช่น เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องเล่นแผ่นเสียง และเครื่องรับโทรทัศน์ เป็นต้น

2. สื่อประเภทวัสดุ หมายถึง สื่อที่เก็บความรู้ในตัวเอง ซึ่งจำแนกย่อยได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 วัสดุประเภทที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องอาศัยอุปกรณ์อื่นช่วย เช่น แผนที่ ลูกโลก รูปภาพ หุ่นจำลอง ฯลฯ

2.2 วัสดุประเภทที่ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตนเอง จำเป็นจะต้องอาศัยอุปกรณ์อื่นช่วย เช่น แผ่นเสียง ภาพยนตร์ สไลด์ วีดีโอเทป ฯลฯ

3. สื่อประเภทเทคนิคและวิธีการ หมายถึง สื่อที่มีลักษณะเป็นแนวความคิดหรือรูปแบบขั้นตอนในการเรียนการสอน ซึ่งไม่มีลักษณะเป็นวัสดุหรืออุปกรณ์ แต่ก็สามารถใช้สื่อวัสดุและอุปกรณ์เหล่านั้นมาช่วยในการดำเนินงานได้ เช่น การจัดระบบ การสอนแบบจุลภาค การสาธิต เป็นต้น

เดอ คีฟเฟอร์ (De Keiffer. 1965 : 1) ได้แบ่งสื่อการเรียนการสอนที่เป็นโสตทัศนูปกรณ์ออกเป็น 3 ประเภท ตามลักษณะวิธีใช้ ได้แก่ สื่อประเภทเครื่องฉาย เช่น เครื่องฉายแผ่นโปร่งใส เครื่องฉายภาพยนตร์ โทรทัศน์ และเครื่องฉายสไลด์ สื่อประเภทเครื่องเสียง เช่น วิทยุ วิทยุเทป แผ่นเสียง และสื่อประเภทไม่ใช้เครื่องฉาย เช่น แผนภูมิ ของจริง ของจำลอง ฯลฯ เป็นต้น

นอกจากนี้ เกอร์แลช และอีลาย (Gerlach and Ely. 1971 : 287 - 289) ยังแยกสื่อการเรียนการสอนออกเป็น 7 ประเภท ตามลักษณะของสื่อ คือ

1. ของจริง ตัวบุคคลรวมทั้งสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ
2. สื่อการเรียนการสอนประเภทภาษาพูด หรือภาษาเขียน
3. วัสดุกราฟฟิค
4. ภาพนิ่ง
5. ภาพเคลื่อนไหว
6. การบันทึกเสียง
7. สื่อการเรียนการสอนสำเร็จรูป

สำหรับสื่อการเรียนการสอนที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ นำไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ในปัจจุบัน มีประมาณ 282 รายการ ซึ่งครอบคลุมทุกกลุ่มวิชาที่เปิดทำการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา ในจำนวนสื่อ

การเรียนการสอนทั้ง 282 รายการนี้ สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติได้ให้
งบประมาณโดยตรง ในรูปของงบประมาณการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนตาม
ขนาดของโรงเรียนเป็นประจำทุก ๆ ปี นอกจากสื่อการเรียนการสอนทั้ง 282
รายการตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดและ
ให้งบประมาณบ้างแล้ว แต่ยังไม่เพียงพอที่จะนำสื่อการเรียนการสอนเหล่านี้
มาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นได้ครบถ้วน

ในการจัดสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากสื่อการเรียน
การสอน 282 รายการ และสื่อการเรียนการสอนสำเร็จรูปที่กรมวิชาการได้
จัดทำขึ้น คือ สื่อการเรียนการสอนสำเร็จรูป อาร์ไอที หนังสือเรียน คู่มือครู
แผนการสอน หนังสืออ่านเพิ่มเติม บัตรงาน แผ่นภาพและรายชื่อสื่อการเรียน
การสอน 282 รายการ ที่กำหนดให้ซื้อแล้ว ยังมีสื่อของจริงอีกมากมายหลาย
ชนิดที่ครูจะสามารถผลิตหรือหามาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนได้อีกดังนี้
กรมวิชาการ (2525 : 23 - 24) จึงได้เสนอตัวอย่างของสื่อการเรียน
การสอนที่ครูระดับประถมศึกษาควรพยายามจัดหา หรือจัดทำขึ้นเองได้ โดย
จำแนกตามแผนการสอนของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ เป็นต้นว่า สื่อการเรียน
การสอนที่สามารถใช้ได้กับทุกกลุ่มประสบการณ์ ได้แก่ ของจริง แหล่งวิชาการ
วิทยากรหรือผู้ช่วยสอน หุ่นจำลอง แบบฝึกทักษะ หนังสือเรียน หนังสืออ่าน
ประกอบ ภาพและภาพประกอบคำบรรยาย ภาพพลิก หนังสือประกอบการสอน
หนังสือการ์ตูน หนังสือพิมพ์ เครื่องเล่นเทป กระเป๋านั่งแบบไม้ถาวร บทต่าง ๆ
เช่น บทสนทนา ปัญหาบทเพลง ร้อยกรอง และมุมหนังสือ เป็นต้น

สื่อการเรียนการสอนกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ควรมี แท่งไม้เรขาคณิต
เชือกปอ ไม้ขีด ดูกตาพลาสติก คน สัตว์ และสิ่งของต่าง ๆ เมล็ดพืชต่าง ๆ
ไม้ต่าง ๆ เปลือกหอย ฝาजूต่าง ๆ แถบกระดาษ รูปทรงกระบอก ทรงเหลี่ยม
ทรงกลม เหรียญเงินตราต่าง ๆ ธนบัตร เส้นจำนวน ดินน้ำมัน ตารางเลข

โจทย์ปัญหา บัตรสัญลักษณ์ บัตรภาพ กระดาษทรายสำหรับเด็ก มุมคณิตศาสตร์
กระเป๋าดิน ทรายางตัวเลข หน้าปัดนาฬิกา เครื่องชั่งต่าง ๆ รูปสัตว์
รูปผลไม้ กระดาษตะปู เป็นต้น

สื่อการเรียนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย มีบัตรคำ บัตรภาพประกอบ
ภาพ บทสนทนา บทเพลง หุ่น ฉาก ภาพพลิก กระดาษทรายสำหรับเด็ก บทละคร
ไว้อ่านสมมติ มุมภาษาไทย หนังสือค้นคว้า ช่องจดหมาย ตุ๊กตาพลาสติก ทรายาง
ตัวอักษร หนังสือพิมพ์ ล้อหมุนเพื่อใช้ผสมคำ ผสมอักษร ผสมสระ ผลไม้จำลอง
สระน้ำเล็กจำลอง กระเป๋าดิน เป็นต้น

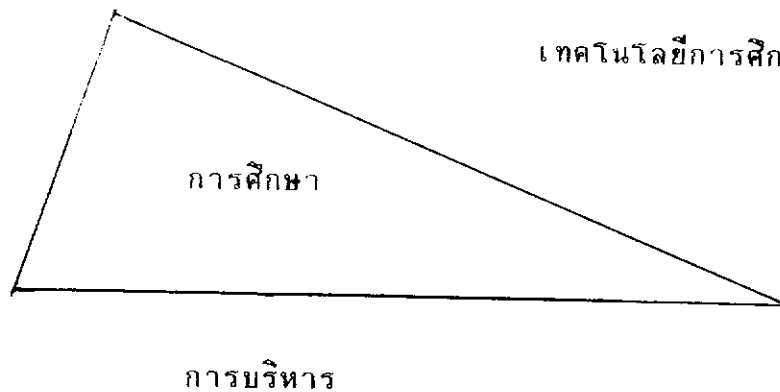
สื่อการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีบัตรคำ
ภาพและภาพประกอบคำบรรยาย ภาพพลิก กระดาษทรายสำหรับเด็ก เครื่องหมาย
จราจร หุ่นจำลองคน สถานที่หุ่นเปิด บทพากย์ บทละครไว้อ่านสมมติ มุมเสริม
ประสบการณ์ กล้องภาพนิ่ง กล้องภาพยนตร์ บ้านจำลองไว้อ่านสมมติ แผนผัง
ป้าย ตุ๊กตาสำหรับไว้อ่านสมมติต่าง ๆ ตามบท หนังสือพิมพ์ ธงชาติ แผนภูมิ
แผนที่ เนื้อเพลงต่าง ๆ นิทาน ดินน้ำมัน ของเล่นพลาสติก เป็นต้น

สื่อการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและกลุ่มการงานและ
พื้นฐานอาชีพมีส่วนมุมเล็กสำหรับเด็ก เครื่องมือการทำงานสำหรับเด็ก
อุปกรณ์เฉพาะวิชาสำหรับเด็ก วิทยากรที่จำเป็น (ครูพิเศษ) วัสดุในท้องถิ่น
มุมเลี้ยงสัตว์ มุมศิลป์ มุมพลานามัย มุมการ์ตูน มุมห้องสมุด กระเป๋าดิน
หุ่นแต่งกายแบบต่าง ๆ หัว หน้ากาก ฉาก หุ่น บ้านจำลอง และสถานที่ฝึก
นอกห้องเรียน ฯลฯ เป็นต้น

ในส่วนความสำคัญของสื่อการเรียนการสอนนั้น ประหยัด จิระวรพงศ์
(2521 : 38 - 39) ชี้ให้เห็นว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นมิติที่ 3 ของ
การศึกษา ดังรูป

วิชาการ

เทคโนโลยีการศึกษา



โดยเหตุที่เทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นสื่อการเรียนการสอน และเป็นมิติที่ 3 ของการศึกษา ดังนั้น ความสำคัญของสื่อการเรียนการสอนโดยทั่ว ๆ ไป มีมากมายหลายประเด็นด้วยกันคือ

1. ช่วยให้คุณภาพการเรียนรู้ดีขึ้น เพราะเกิดความหมายชัดเจนแก่ผู้เรียน
2. ช่วยให้เรียนรู้ได้มากในเวลาจำกัด
3. ช่วยเพิ่มความสนใจในกิจกรรมการเรียนรู้
4. ช่วยเพิ่มพูนความจำและประทับความรู้สึก ทำอะไรเป็นเร็วขึ้นดีขึ้น
5. ช่วยส่งเสริมการคิด การแก้ปัญหาในกระบวนการเรียนรู้
6. ช่วยให้สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ยากลำบาก เพราะทำสิ่งที่ซับซ้อนให้ง่ายขึ้น
7. ช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากขึ้น

ยังมีผู้ให้ความสำคัญของสื่อการเรียนการสอนไว้อีกหลายท่าน เช่น

อิทธิพร ศรียมก (2523 : 66 - 67) และชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523 : 113) ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอนมีบทบาทสำคัญในการศึกษา

ทุกสมัย ที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสนับกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ สามารถทำให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา ซึ่งแต่เดิมไม่สามารถทำให้เกิดผลสำเร็จ ช่วยในการสื่อสารแก่ผู้เรียนได้หลายทางตามจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ ความแตกต่างกันในด้านขนาด และลักษณะในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียนเป็นรายบุคคลเป็นกลุ่มและในลักษณะที่แตกต่างกันโดยเฉพาะแต่ละบุคคล ในกรณีเช่นนี้สื่อการเรียนการสอนสนองได้ในเวลาเดียวกัน สามารถสนองการเรียนรู้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล เพิ่มความประทับใจในการเรียนรู้ และให้ความหมายชัดเจนต่อบทเรียน ตลอดจนการสร้างแรงจูงใจในการเรียนได้ดี และสามารถทำให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินงานในสถานการณ์หลายอย่างโดยปราศจากการควบคุมของครูผู้สอน เป็นการประหยัดเวลาในการเรียนการสอน และยังช่วยให้การเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สื่อการเรียนการสอนนับวันจะมีความสำคัญเพิ่มขึ้น เนื่องจากจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นทุกปีอีกทั้งวิทยาการต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ถ้าครูยังสอนโดยวิธีบอกเล่าแบบเก่าจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาได้ยากขึ้น อีริกสัน (Erickson, 1971 : 108 - 109) ได้กล่าวถึงบทบาทของสื่อการเรียนการสอนไว้ว่า จะสามารถช่วยให้ครูจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้มากขึ้น จัดหาแหล่งเนื้อหาวิชาที่มีความหมาย มีการแนะนำและควบคุมผู้เรียนให้มีปฏิกิริยาตอบสนองในทางที่พึงปรารถนา กับสิ่งเร้าของสภาพการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกันออกไป ครูสอนเนื้อหาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้ง่าย และสื่อการสอน ยังเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ครูสอนได้รวดเร็วและถูกต้องมากขึ้น

ประมาณ สะกิมิ (2529 : 2 - 27) ได้กล่าวถึงเรื่องบทบาทของสื่อการเรียนการสอนที่เข้าไปถึงบทบาทในกระบวนการเรียนการสอนไว้อย่างกว้างขวาง สามารถสรุปได้ว่าถ้าผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนสนใจ

ตั้งใจ ให้ได้เห็นแบบอย่าง ให้ได้คิดแบบเชื่อมโยง ให้ได้รับความรู้และประสบการณ์
ใหม่ ๆ ให้ได้รับการชี้แนะในการเรียน ให้ทราบผลการกระทำของตนให้ประเมินผล
ตนเองในบทเรียน ให้ได้จำเนื้อหาและสามารถกระทำในสิ่งที่เรียนตลอดไปแล้ว
สื่อการเรียนการสอนหลายอย่างช่วยทำหน้าที่เหล่านี้ได้

การใช้สื่อการเรียนการสอนในปัจจุบัน ครูมักจะประสบปัญหาว่า จะไปจัดหา
สื่อการเรียนการสอนประเภทต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่าจะหาได้จาก
ที่ไหน ราคาเท่าไร และจะจัดหาหรือจัดซื้อได้อย่างไร กรมวิชาการ (2525 :
24 - 25) จึงได้จัดแหล่งที่จะจัดหาสื่อการเรียนการสอนออกเป็นประเภทต่าง ๆ
เพื่อเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนใช้เป็นแหล่งที่จะจัดหาสื่อการเรียนการสอนได้
ซึ่งนอกเหนือจากที่สำนักงานกลุ่มโรงเรียนต่าง ๆ มีบริการสื่อการเรียนการสอนอยู่แล้ว
คือ แหล่งวัสดุที่มีอยู่ภายในโรงเรียน เช่น เศษวัสดุเหลือใช้ต่าง ๆ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ
แหล่งวัสดุที่ได้จากการจัดระบบงานของโรงเรียน บางโรงเรียนอาจจะมีการผลิตวัสดุ
สำหรับอำนวยความสะดวกให้กับครูผู้สอนและเตรียมพร้อมในการที่จะช่วยเหลือครูจัดหา
วัสดุไว้ใช้สอยในห้องเรียน แหล่งวัสดุที่มีอยู่ในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น ๆ และแหล่งวัสดุที่
หาได้จากนอกชุมชนหรือท้องถิ่นอื่น ๆ หรืออาจจะเป็นวัสดุที่ส่วนกลางที่จัดหามาให้ก็ได้
นอกจากนี้ วิรุฬห์ ลีลาพลฤทธิ (2520 : 55) ยังได้กล่าวถึงวัสดุที่หาได้เปล่าในท้องถิ่น
และวัสดุราคาเหาต่าง ๆ ที่อาจนำมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนได้ อาจจะได้
มาโดยการขอบริจาคหรือจัดซื้อในราคาถูก เช่น ตัวอย่างและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่
เกิดขึ้นกับตัวครูหรือนักเรียน ผู้เชี่ยวชาญงานด้านต่าง ๆ สถานที่ต่าง ๆ เช่น โรงงาน
พิพิธภัณฑ์ ฯลฯ เป็นต้น วัสดุได้เปล่าที่ขอบริจาคจากองค์การ หรือหน่วยงาน สถานทูต
ธนาคาร ฯลฯ สถานที่เหล่านี้อาจมีงบประมาณส่วนหนึ่งจัดไว้เพื่อการศึกษาโดยเฉพาะ
วัสดุที่หาได้เปล่าและหาได้ในท้องถิ่นรวมทั้งวัสดุราคาเหาที่สามารถนำมาทำสื่อการ
เรียนการสอนอันได้แก่ ตัวอย่างและของจริงต่าง ๆ อุตสาหกรรมพื้นเมืองที่มีในท้องถิ่น
หรือท้องถิ่นใกล้เคียง วัสดุเหลือใช้ต่าง ๆ เมล็ดพืช วัสดุที่ได้จากต้นไม้ไผ่ และไม้ไผ่
และวัสดุที่ได้จากของพื้นเมือง เป็นต้น

การสอนเป็นการจัดสถานการณ์ สภาพการณ์หรือกิจกรรม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนหรือผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมเกิดการเรียนรู้ได้ง่าย (อัญชลี แจ่มเจริญ และสุภิญญา ธารีวรรณ. 2523 : 55) การสอนเป็นหน้าที่หลักของครูผู้สอนในอันที่จะทำให้การสอนบรรลุเป้าหมายของการศึกษา ผู้สอนจะต้องแสวงหาเทคนิคและกลวิธีการต่าง ๆ เพื่อที่จะสามารถจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างกว้างขวาง เพื่อส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ มีคุณธรรม ความรับผิดชอบ และทัศนคติที่ถูกต้อง ซึ่งสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้สอนจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนได้อย่างกว้างขวางก็คือ สื่อการเรียนการสอน เพราะสื่อการเรียนการสอนจะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์โดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง 5 มากที่สุดและช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น รวมทั้งมีโอกาสด้านการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ด้วย ริชชี (Richey. 1958 : 201) ยืนยันว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้มากขึ้นถ้าใช้สื่อการเรียนการสอนเข้ามาช่วย นอกจากนี้เด็กในวัยประถมศึกษา มักจะเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่าง สนใจในสิ่งที่เป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม ซึ่งการนำสิ่งที่เป็นรูปธรรมมาใช้ในการสอนนั้น สื่อการเรียนการสอนนับว่าเป็นสิ่งที่มีบทบาทมากที่สุด ดังนั้น สื่อการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาเพื่อช่วยในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

การใช้สื่อการเรียนการสอน

การใช้สื่อการเรียนการสอนนับว่ามีความสำคัญต่อผลการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในท้องที่กันดารที่เป็นป่าเขาทางไกลความเจริญมาก เพราะว่าการใช้สื่อการเรียนการสอนไม่ถูกต้องย่อมจะได้ผลน้อยหรือมีค่าเท่ากับ

ไม่ได้ใช้เลย ดังนั้นย่อมไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ฉะนั้น การใช้สื่อการเรียนการสอนแต่ละครั้งจึงควรได้พิจารณาให้ถี่ถ้วนและวางแผนการใช้อย่างรอบคอบ การใช้สื่อการเรียนการสอนที่ดีควรวางแผนไว้เป็นลำดับขั้น คือ ต้องมีการเลือก การเตรียมการใช้ การใช้ และติดตามผลการใช้

การเลือกสื่อการเรียนการสอนถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ หรือล้มเหลวในการใช้สื่อการเรียนการสอน เพราะถ้าเลือกสื่อการเรียนการสอนไม่เหมาะสมแล้ว การปฏิบัติในขั้นต่อไปก็จะไม่เกิดผล แม้ว่าสื่อการเรียนการสอนนั้นจะดีเพียงใดก็ตาม การเลือกสื่อการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอน ซึ่งจะต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วนรอบคอบ ครูมีหลักการสอนดี มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักดัดแปลงวิธีสอนให้เหมาะสมกับบทเรียนและตัวผู้เรียน มักจะไม่ค่อยมีปัญหาเกี่ยวกับการเลือกสื่อการเรียนการสอนมาใช้ประกอบการสอน เนื่องจากรู้จักใช้อุปกรณ์และวิธีสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในห้องเรียน

อีริคสัน (Erickson, 1971 : 97 - 99) ได้แนะนำการเลือกสื่อการเรียนการสอน โดยให้พิจารณาจากคำถามต่อไปนี้

1. สื่อการเรียนการสอนมีประโยชน์ต่อหน่วยการสอน และมีกิจกรรมในการแก้ปัญหา หรือให้ประสบการณ์เฉพาะหรือไม่
2. เนื้อหาที่ต้องใช้สื่อความหมายด้วยสื่อการเรียนการสอนนี้เป็นประโยชน์และสำคัญแก่นักเรียนในชุมชนและสังคมหรือไม่
3. สื่อการเรียนการสอนเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการสอน หรือเป้าหมายของนักเรียนหรือไม่
4. มีการตรวจสอบระดับความยากของวัตถุประสงค์การสอนเกี่ยวกับความเข้าใจ ความสามารถ ทักษะ และความนิยมหรือไม่
5. สื่อการเรียนการสอนนั้นให้นักเรียนได้คิด ตอบสนอง อภิปราย ศึกษา ค้นคว้า และให้แนวคิดที่มีความสัมพันธ์กันหรือไม่

6. เนื้อหาในสื่อการเรียนการสอนช่วยแก้ปัญหาและเสริมกิจกรรมของนักเรียนหรือไม่

7. สื่อการเรียนการสอนนั้นให้เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับขนาด อุณหภูมิ น้ำหนัก ความลึก ระยะทาง การกระทำ กลิ่น สี เสียง ความมีชีวิต และอารมณ์ หรือไม่

8. สื่อการเรียนการสอนนั้นมีความแน่นอนหรือทันสมัยและแสดงถึงความมีรสนิยมอันดีหรือไม่

9. สื่อการเรียนการสอนนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสอนที่พึงปรารถนาได้หรือไม่

10. สื่อการเรียนการสอนนั้นใช้ในห้องเรียนธรรมดาได้หรือไม่

11. เนื้อหาความรู้ในสื่อการเรียนการสอนมีตัวอย่างให้มากพอหรือไม่

นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2525 : 25 - 26) ยังได้กล่าวถึงเกณฑ์ในการเลือกใช้ และปฏิบัติ ก่อนที่ครูจะนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้ คือ ครูผู้สอนควรคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่จะไปทำให้เด็กเกิดความเข้าใจผิด ๆ ได้ ในด้านเนื้อหาของสื่อการเรียนการสอนครูควรคำนึงถึงคุณค่าทางการเรียนรู้ ความเหมาะสมกับอายุ สติปัญญาและประสบการณ์ของผู้เรียน ครูควรตระหนักถึงผู้ใช้เสมอ เพราะสื่อการเรียนการสอนนั้นผู้เรียนควรใช้มากกว่าครู ครูควรศึกษาคู่มือประกอบการสอนก่อน เพราะภายในคู่มือจะบอกเนื้อหาโดยย่อไว้สำหรับช่วยครูผู้สอน ควรคำนึงถึงสื่อการเรียนการสอนที่จะนำมาใช้นั้นจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความคิด และจะช่วยสร้างปัญหาหรือแก้ปัญหาอย่างหนึ่งอย่างใดหรือไม่ และครูต้องรู้จักวิธีเก็บรักษาสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ดีและใช้ได้ยาวนานที่สุด

จากหลักการที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ พอสรุปได้ว่าการที่จะเลือกสื่อการเรียนการสอนมาใช้ในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนจะต้องมีความรู้ความสามารถและมีทักษะในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน เพื่อเลือกใช้สื่อที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์นั้น

2. จุดมุ่งหมายในการนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้ประกอบหรือร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อใช้นำบทเรียน ใช้ประกอบคำอธิบาย ใช้เพิ่มพูนประสบการณ์ แก่ผู้เรียนหรือใช้สรุปบทเรียน

3. ต้องเข้าใจลักษณะเฉพาะของสื่อการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ ว่าสามารถสร้างความสนใจและให้ความหมายต่อประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนอย่างไรบ้าง เช่น หนังสือเรียน และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ใช้เพื่อเป็นความรู้พื้นฐาน และอ้างอิง ของจริงและของตัวอย่างใช้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง เป็นต้น

4. ต้องมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งของสื่อการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน สื่อการเรียนการสอนบางอย่างจะคุ้มค่าในการผลิตเองหรือไม่ หรืออาจจะหาซื้อที่ไหนได้บ้าง

เมื่อเลือกสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์แล้ว ก่อนจะนำไปใช้ควรมีการเตรียมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการใช้ให้พร้อม เพื่อผลที่ครูผู้สอนควรพิจารณาเตรียมการต่าง ๆ ดังนี้

1. การเตรียมตัวผู้สอน ครูผู้สอนเองต้องพิจารณาคูณค่าและวัตถุประสงค์ของบทเรียนที่จะสอน สิ่งที่จะเป็นปัญหาในการสอน ความต้องการและความสนใจของผู้สอน เลือกว่าหรือทำสื่อการเรียนการสอนซึ่งจะแก้ปัญหาการเรียนในชั้นไว้ วิธีที่จะใช้สื่อการเรียนการสอนให้เป็นผลดีที่สุด คือจะต้องเตรียมและได้ทดลองเป็นอย่างดีก่อนนำไปใช้ในห้องเรียน

2. การเตรียมชั้นเรียนนั้นครูจะต้องเตรียมเครื่องอำนวยความสะดวกที่จะต้องใช้ร่วมกับสื่อการเรียนการสอนที่เลือกไว้ เช่น สายไฟ หม้อแปลงไฟ แฉงติดภาพ โต๊ะสาธิต จัดที่นั่ง ที่ตั้งอุปกรณ์ การระบายอากาศ

จัดตั้งเครื่องมือ จัดการควบคุมเสียง แสงสว่าง ให้มีระดับที่จะเห็นและได้ยินกันทั่ว

3. การเตรียมผู้เรียน ครูผู้สอนต้องอธิบายให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าว่าจะใช้สื่ออะไร จะสอนอะไร เพื่ออะไร ที่ไหน เมื่อไร จะต้องมีส่วนร่วมในระหว่างการใช้อุปกรณ์ อย่างไรบ้าง เช่น คอยสังเกตหรือฟังตรงที่สำคัญ การหาคำตอบ และคำศัพท์ใหม่ ๆ ซึ่งครูบอกหรือเขียนให้ทราบล่วงหน้า และจะต้องอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่า กิจกรรมที่ต้องปฏิบัติหลังจากใช้สื่อประกอบ การเรียนการสอนแล้วจะมีอะไรอีกบ้าง

4. การเตรียมสื่อการเรียนการสอน ครูจะต้องเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมและจัดลำดับการใช้ก่อนหลังให้เหมาะสม เพื่อสะดวกในการนำไปใช้ในห้องเรียน พร้อมตรวจดู สภาพความพร้อมของสื่อการเรียนการสอนด้วย

การใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมจะเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ได้นั้นขึ้นอยู่กับเนื้อหาวิชาที่สอน พื้นฐานและความเข้าใจที่ถูกต้องของผู้เรียน รวมทั้งคุณประโยชน์ของตัวสื่อการเรียนการสอนเอง ผู้ใช้จะต้องตัดสินใจถึงความเหมาะสมในการใช้เอง การใช้สื่อการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสม หรือกรณีที่ไม่จำเป็นต้องใช้ก็อาจเป็นความพยายามที่สูญเปล่าและการนำสื่อการเรียนการสอนไปใช้ให้ได้ผลควรควรนำสื่อการเรียนการสอนออกมาใช้ตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้เห็น ได้ยิน และมีกิจกรรมร่วมด้วยอย่างทั่วถึง รวมทั้งใช้สื่อการเรียนการสอนให้อยู่ในเวลาที่กำหนดไว้ ตลอดจนครูต้องคอยสังเกตปฏิกิริยาของผู้เรียนด้วย

ในระหว่างการใช้สื่อหรือภายหลังการใช้สื่อการเรียนการสอนทุกครั้ง ผู้สอนและผู้เรียน ควรจะได้ร่วมกันประเมินผลของการใช้สื่อการเรียนการสอน เพื่อหาข้อบกพร่องสำหรับการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การใช้สื่อในโอกาสต่อไปดีขึ้น

รวมทั้งเพื่อให้เกิดความแน่ใจว่าผู้เรียนได้รับความรู้เพิ่มขึ้น สิ่งที่ครูควรปฏิบัติในการประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอนคือ อภิปรายถึงสิ่งที่ผู้เรียนยังสงสัยหรือไม่ เข้าใจแจ่มแจ้ง และทดสอบความเข้าใจถ้าเห็นสมควร

ในการจัดการเรียนการสอนนั้นจำเป็นต้องจัดให้เหมาะสมกับเด็กในวัยต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะว่าเด็กในวัยต่าง ๆ มีการพัฒนาไม่เหมือนกัน เป็นต้นว่า ความพร้อม ความสนใจ ซึ่งแตกต่างกันโดยธรรมชาติตามทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget) ที่กล่าวว่า การพัฒนาการของเด็กนั้นแบ่งออกเป็น 3 ขั้น คือ ขั้นที่หนึ่งเป็นเด็กแรกเกิดถึง 2 ขวบ ขั้นที่สองเป็นเด็กที่มีอายุ 2 ขวบ ถึง 11 ขวบ และขั้นที่สามเป็นเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 11 ขวบขึ้นไป เด็กในระดับอายุต่างกัน เด็กในประถมวัยเป็นเด็กที่มีอายุระหว่าง 7 - 11 ขวบ ซึ่งเด็กในวัยนี้มักเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างโดยอาศัยการจับต้อง มองเห็น เรียกว่า ขั้นรูปธรรม การเรียนการสอนจึงควรใช้สื่อมาประกอบเพื่อให้เหมาะสมกับเด็กในวัยนี้ สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ควรเป็นสื่อที่มองเห็นภาพ สามารถจับต้องได้ จึงจะเป็นการช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่าทฤษฎีของ เพียเจต์ช่วยให้เห็นว่า ในชั้นประถมศึกษา ครูจึงให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยการสอนจากกิจกรรมและรูปธรรมให้มาก (กองวิจัยทางการศึกษากรมวิชาการ. 2523 : 154)

หลักสูตรประถมศึกษาในปัจจุบันได้กล่าวถึงสื่อการเรียนการสอนว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการใช้หลักสูตรประถมศึกษาในปัจจุบัน ในฐานะที่สื่อการเรียนการสอนจะเป็นสิ่งสนับสนุนให้การเรียนการสอนบรรลุถึงจุดหมายของหลักสูตรที่วางไว้ การใช้สื่อการเรียนการสอนที่จะให้เกิดผลดีนั้น ครูต้องมีการเตรียมนักเรียนและเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม ใช้สื่อเหมาะกับบทเรียนและกิจกรรม นอกจากนี้ โรงเรียนควรมีสถานที่หรือห้องสำหรับเก็บรักษา และให้บริการสื่อการเรียนการสอนแก่ครูอย่างมีประสิทธิภาพ (วิชย ราษฎร์ศิริ. 2522 : 60 - 63)

การผลิตสื่อการเรียนการสอน

ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนนั้น สารวจน์ แพ่งยัง (2529 : 17) กล่าวว่า จะต้องอาศัยหลักการจากแนวคิดของทฤษฎีทางจิตวิทยา ที่ว่าสื่อการเรียนการสอน ที่มีประสิทธิภาพต้องให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วม ไม่ว่าในการผลิต การใช้หรือ การประเมินผล สามารถให้ผู้เรียนทราบผลในการเรียนได้ทันที ให้ความรู้แก่ ผู้เรียนเป็นขั้นตอนทีละน้อย ๆ จากง่ายไปหายาก ได้รับความสนใจของผู้เรียน และผู้เรียนสามารถตอบสนองได้ทันที เหมาะกับบุคลิกภาวะและความสามารถของ ผู้เรียนและต้องให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ในความสำเร็จของตนเองสื่อการเรียน การสอนที่ผลิต สามารถตอบสนองตามหลักการดังกล่าวได้ สื่อนั้นก็ย่อมนำไปใช้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

การผลิตสื่อการเรียนการสอนเพื่อใช้ในการเรียนการสอนโดยทั่วไป เชียร์ศรี วิวิธสิริ (2527 : 49 - 50) ได้ดำเนินการตามหลักการดังนี้คือ

1. วางแผนโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลก็ได้ เพื่อมาคิดพิจารณาว่าจะ ทำอะไร อย่างไร
2. สืบหาข้อมูลหรือสภาพปัญหา วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาพัฒนา หลักสูตรและเนื้อหาเพื่อให้สอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูล
3. พัฒนาสื่อการเรียนการสอนรวมถึงวัสดุ อุปกรณ์ เทคนิควิธีการ ต่าง ๆ ทั้งหมดที่จะใช้ช่วยในการถ่ายทอดเนื้อหาไปยังผู้รับสาร
4. ทดลองการใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อทดสอบประสิทธิภาพ ของสื่อ
5. ประเมินผลสื่อการเรียนการสอน โดยพิจารณาตามข้อมูลที่ได้รับจากการทดลอง
6. ปรับปรุงหลังจากที่ได้ทดลองและประเมินผลการใช้สื่อการเรียน การสอนแล้วนำสื่อนั้นมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขส่วนที่ยังบกพร่องอยู่

7. นำไปใช้จริง เมื่อทดสอบแก้ไขปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนจนมีคุณภาพดีแล้วจึงนำไปเผยแพร่หรือใช้งานตามที่วางแผนไว้ต่อไป

การจัดบริการสื่อการเรียนการสอน

ในปัจจุบันครูผู้สอนมีปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนมาก เช่น ครูไม่รู้ว่า จะใช้สื่อการเรียนการสอนอะไรมาประกอบการสอน ครูไม่สามารถผลิตสื่อการเรียนการสอนบางอย่างได้ ครูไม่มีเวลา ไม่มีเงิน ฯลฯ สื่อการเรียนการสอนนั้นมีมากมายหลายชนิดหลายประเภทด้วยกัน ดังนั้นการจัดบริการสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อให้ครูสามารถใช้สื่อการเรียนการสอนได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและมีสื่อใช้อย่างเพียงพอจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ความสำคัญของการจัดบริการสื่อการเรียนการสอน กรมวิชาการ (2523 : 96) ได้กล่าวไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนจากแหล่งความรู้ที่กว้างขวาง ไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่แค่ครูและตำราเรียน
2. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้จากการทำกิจกรรมการเล่นหรือชุดการเรียน ซึ่งการเรียนเช่นนี้ได้ก็จะเรียนเร็วหรือช้าก็ได้ ตามความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. เพื่อพัฒนาโปรแกรมสื่อการเรียนการสอนประเภทอุปกรณ์ ที่จะส่งเสริมการบริการแหล่งทรัพยากรการเรียน เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น เพื่อให้เกิดผลดีต่อการจัดระบบการศึกษา
4. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สอน ได้ใช้สื่อการเรียนการสอนกว้างขวางยิ่งขึ้น

หน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 5 กรมสามัญศึกษา (2523 : 101 - 102) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดบริการสื่อการเรียนการสอน

ในระดับโรงเรียนว่า เพื่อให้การบริการหีบ ค้นหาสื่อการเรียนการสอนได้สะดวก รวดเร็วและมีความคล่องตัวยิ่งขึ้น เพื่อให้สื่อการเรียนการสอนมีอายุยืนนาน คำนึงกับเงิน เวลา และแรงงานที่จัดทำหรือหาซื้อขึ้นมา เพื่อจัดระบบสื่อการเรียนการสอนให้เป็นหมวดหมู่ ตรงตามระดับชั้น ประเภทและชนิดของสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับความสะดวกในการจัดชุดการสอนหรือการจัดทำชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนและเพื่อให้สามารถพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้เจริญก้าวหน้าและมีมากขึ้น โดยใช้เวลาและสถานที่อย่างจำกัด สะดวกในการตรวจสอบการเก็บรักษา ทั้งในการบริการและใช้บริการสื่อการเรียนการสอนประเภทอุปกรณ์

จากความสำคัญและจุดมุ่งหมายของการบริการสื่อการเรียนการสอนดังกล่าวแล้วเน้นให้เห็นความจำเป็นที่จะต้องจัดรูปแบบการบริการเป็นศูนย์บริการสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้การบริการสื่อการเรียนการสอนได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อจะทำให้เกิดระบบการทำงานมีผู้รับผิดชอบและมีการสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนอย่างจริงจัง และทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติก็เห็นความสำคัญในเรื่องนี้เช่นเดียวกัน จึงได้ออกระเบียบ การจัดตั้งศูนย์วิชาการจังหวัดและศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนขึ้น เพื่อให้เป็นหน่วยงานบริการสื่อการเรียนการสอนบางส่วนให้กับโรงเรียนและเพื่อพัฒนาและบริการสื่อการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง

การให้บริการสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและมีประโยชน์ต่อผู้รับบริการสูงสุดนั้น เกื้อกูล คุปรัตน์ และคนอื่น ๆ (2518 : 61) ได้กำหนดไว้ว่าคือการให้บริการในการขืมวัสดุอุปกรณ์ทางสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้บริการในการจัดซื้อ จัดหา รวมทั้งการบำรุงรักษาและซ่อมแซมวัสดุและเครื่องมือให้อยู่ในสภาพที่ดี ถ้าสิ่งไหนชำรุดต้องรีบซ่อมแซมก่อน และควรได้มีการตรวจสอบภายหลังจากการใช้ทุกครั้ง จัดระเบียบในการเก็บวัสดุ

และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้สะดวกในการเลือกใช้ การเก็บรักษา และเคลื่อนย้าย นอกจากนั้นควรแยกและเก็บวัสดุและเครื่องมือตามประเภท จัดผู้ควบคุมอุปกรณ์ และเครื่องมือ คอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำเกี่ยวกับการใช้ทั้งในโรงเรียน และชุมชนให้ผู้สอนได้มีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตอุปกรณ์การสอน และฝึกการใช้เครื่องมือต่าง ๆ หรืออาจจะเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการเรียนการสอน ให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอนตลอดจนเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ด้วย ให้ความช่วยเหลือครูและนักเรียน ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนอย่างง่าย ๆ หรือวัสดุบางอย่างที่ไม่สามารถหาซื้อได้ เพื่ออำนวยความสะดวกและรวดเร็วในการค้นหาและการยืมทางแผนกสื่อการเรียนการสอนควรจัดทำรายการสื่อการเรียนการสอนทุกชนิดที่มี หรือจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่บริการต่าง ๆ พร้อมคำแนะนำ วัสดุและเครื่องมือทุกชนิดควรมีการประเมินค่าจากผู้ใช้อย่างหลาย ๆ คนเพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการจัดซื้อครั้งต่อไปให้ได้ชนิดที่มีประสิทธิภาพที่สุด ร่วมมือกับคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้ได้มีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมในการสอนแต่ละครั้ง และเพื่อปรับปรุงงานบริการให้ดีขึ้น ควรมีการทำรายงานบันทึกการบริการการใช้ เพื่อทราบความจริงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

การจัดบริการสื่อการเรียนการสอนที่ดี จะช่วยตอบปัญหาต่าง ๆ จากกระบวนการสอนหรือข้อขัดข้องใจอื่น ๆ ตลอดจนการเตรียมการสอนของครูด้วย ช่วยในการแสวงหาความรู้โดยตนเอง หรือเป็นกลุ่ม การค้นคว้า และเขียนรายงานจากสื่อต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางตามจุดมุ่งหมายช่วยในการเรียนรู้ต่อการใช้สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ อย่างมีระบบ เลือกกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตามวัตถุประสงค์ ช่วยในการเก็บข้อมูลในรูปของภาพและเสียง และช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียน ได้รับความรู้อย่างสนุกสนานไม่เบื่อหน่าย (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2523 : 102)

ในการดำเนินงานการบริการสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้น
 องอาจ จิยะจันทร์ (2523 : 10 - 11) ได้ให้หลักในการดำเนินการไว้
 หลายประการ คือ การจัดบริการและแนะนำเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนให้เป็นไป
 ตามเกณฑ์ของประเทศและบ้านเมือง จัดบริการทางวัสดุเครื่องมืออำนวยความสะดวก
 ที่จำเป็นให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ และสอดคล้องกับความต้องการทางการศึกษา
 การที่จะรับประกันว่าการบริการสื่อการเรียนการสอนจะประสบผลอยู่ที่การแต่งตั้ง
 ผู้รับผิดชอบ ทำงานร่วมกับบุคคลอื่นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร และมีการเตรียมเงิน
 ที่จำเป็นในการที่จะใช้จ่ายสำหรับผู้ดำเนินการ เครื่องมือ วัสดุ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ วัสดุและเครื่องมือควรจะง่ายแก่การที่ครูจะนำออกมาใช้
 เมื่อต้องการโดยทำเป็นห้องสมุดของศูนย์ จัดให้ครูสามารถเลือกวัสดุด้วยตนเองได้
 หรือส่งเสริมให้มีการนิยมนที่จะใช้สื่อการเรียนการสอน เครื่องมือทางสื่อการเรียน
 การสอน ควรจะทำให้สะดวกแก่การค้นหา การใช้สำหรับครู โดยให้มีความสะดวก
 มากที่สุด เพื่อไม่ให้ครูเกิดความเบื่อหน่ายหรือเอือมระอาในการที่จะใช้ และ
 ต้องการจัดอาคารสถานที่สำหรับจะใช้เอาไว้ มีการจัดระบบแสงอย่างดีมีไฟฟ้า
 สำหรับใช้กับเครื่องมือต่าง ๆ โครงการบริการสื่อการเรียนการสอนควรจะต้องรวมถึง
 วัสดุนานาประการสำหรับครู คือ จัดบริการเท่าที่ครูต้องการจะใช้ เช่น เครื่องมือ
 ที่จะผลิตอุปกรณ์อื่น ๆ แผนที่ ลูกโลก ห้องสมุด หนังสือ ตำราเรียน นอกจากนี้
 ยังทำงานประสานกับโรงเรียนอื่น ๆ เช่น การจัดทัศนศึกษา สัมภาษณ์ ฯลฯ
 โครงการจัดบริการสื่อการเรียนการสอน ควรจะมีการกำหนดโครงการในอนาคต
 ทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของครูที่จะเพิ่มขึ้นและ
 มีการเตรียมที่จะขยายงานบริการโดยให้เป็นไปตามแผนระยะยาวตามลำดับ เช่น
 การกำหนดเงินที่จะนำมาใช้จ่ายและจัดวัสดุอุปกรณ์ เพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ

การบริการสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

เนื่องจากจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดที่จัดได้ว่าทุรกันดาร การคมนาคมไม่สะดวก ด้วยภูมิประเทศ เป็นภูเขา สลับซับซ้อน ถนนหนทางมีจำกัด การเดินทางติดต่อระหว่างอำเภอ และหมู่บ้านต้องอาศัยทางเท้าแคบ ๆ เล็ก ๆ และสูงชัน โรงเรียนจะอยู่กระจัดกระจายตามห่อมบ้านเล็ก ๆ ทั่วไป การเดินทางไปมาอำเภอและบางหมู่บ้านต้องอาศัยเดินข้ามเขาหรืออ้อม จังหวัดเชียงใหม่ หรือพม่า เป็นเส้นทางคมนาคม ซึ่งนอกจากต้องใช้เวลาและเสี่ยงต่ออันตรายแล้ว ยังไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร การบริการสื่อการเรียนการสอนเท่าที่ทำอยู่นั้น ให้บริการในขอบเขตและปริมาณที่จำกัด วัสดุอุปกรณ์ประจำโรงเรียนไม่มีอะไรมากนัก นอกจากหนังสือ สมุด ดินสอ กระดิ่ง หรือระฆัง และรูปภาพต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการสอน เครื่องมือเครื่องใช้ทันสมัยเข้าไปไม่ถึงด้วยความจำกัดทางด้านสาธาณูปโภค และที่เก็บรักษา เท่าที่จังหวัด พยายามดำเนินการอยู่ ได้แก่ การจัดโครงการ "ครูหลังม้า" ซึ่งใช้ม้าเป็นพาหนะบรรทุกสื่อไปให้นักเรียน และครู ตามห่อมบ้านที่อยู่ใกล้เคียงกัน สื่อส่วนใหญ่เป็นหนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ รูปภาพ แบบฝึกหัดต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ก็เป็นการฝากผู้บริหารระดับอำเภอ ผู้บริหารโรงเรียนที่เดินทางไปมาประชุมในอำเภอกลับไปโรงเรียน ซึ่งก็ทำได้ในปริมาณจำกัด เท่าที่จะแบกขนกลับไปโรงเรียน อุปกรณ์การสอนส่วนใหญ่ยังคงตกค้างอยู่ที่จังหวัดหรืออำเภอ ส่วนหนึ่งเป็นสื่อการสอนที่ไม่เหมาะสมกับสภาพโรงเรียนและท้องถิ่นขาดบุคลากรและสถานที่เก็บรักษา จึงทำให้ผู้บริหารส่วนหนึ่งไม่พร้อมที่จะจ่ายค่าขนส่ง ซึ่งมีราคาแพงเพื่อขนสื่อเหล่านั้นไปใช้ในโรงเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อการเรียนการสอนและการบริการสื่อการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยของ เต็มสิทธิ์ สังค์ทอง (2516 : ง - ฉ)

ได้ศึกษาสภาพของการบริการโสตทัศนศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

จังหวัดอุทัยธานี พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีโสตทัศนูปกรณ์น้อย ไม่พอแก่การใช้ ประกอบการสอนของครู ครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเลือก การผลิต และการใช้โสตทัศนูปกรณ์ โสตทัศนวัสดุส่วนมากผลิตขึ้นเองตามอัตภาพและได้มา โดยการจัดซื้อ อุปกรณ์ประเภทเครื่องฉายและเครื่องเสียงมีน้อย ครูผู้สอนและ ครูใหญ่มีความคิดเห็นว่าการให้ตั้งศูนย์บริการโสตทัศนศึกษาควรให้พิมพ์ เอกสาร เผยแพร่ความรู้ จัดหาผู้มีความรู้มาฝึกอบรมครู เป็นต้น และครูผู้สอนพบปัญหา หลายประการ เช่น ขาดงบประมาณ ขาดความรู้ ความสามารถ ขาดผู้สนับสนุน ครูส่วนใหญ่ต้องการความรู้ ต้องการฝึกทักษะ หาความชำนาญในการผลิต ต้องการเงินงบประมาณ ต้องการผู้รู้ไปแนะนำ หรือสาธิตให้ชม และต้องการ ผู้ให้การสนับสนุน

บุญทัศน์ ทนคำ (2517 : 176) ได้วิจัยเกี่ยวกับการผลิตและการ ใช้โสตทัศนูปกรณ์ของครูผู้สอนในระดับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าในด้านการผลิตสื่อการสอนนั้น ครูใช้สื่อการสอนของ โรงเรียนมากที่สุด ใช้วัสดุการผลิตสื่อจากเงินโรงเรียนที่ซื้อจัดหามา วัสดุใน ท้องถิ่นที่หาง่าย คือ ไม้ไผ่ ขมิ้น ลูกฟัก ในด้านสื่อการสอน สื่อของจริง บัตรคำ ของตัวอย่าง แผ่นภาพ ภาพชุด แผนที่ ใช้มากที่สุด และรองลงมาตามลำดับ ส่วนวัสดุและอุปกรณ์ที่โรงเรียนมีมากที่สุด และรองลงมาตามลำดับ คือ วัสดุมี แผ่นภาพ แผนที่ ภาพชุดและแผ่นเสียง อุปกรณ์มี เครื่องรับวิทยุ เครื่องบันทึก เสียง เครื่องเล่นแผ่นเสียง และกล้องจุลทรรศน์ ด้านการใช้สื่อการสอนนั้น พบว่า ครูมีความรู้เรื่องโสตทัศนูปกรณ์น้อย สื่อบางชนิดใช้ยาก ครูขาดความรู้ และประสบการณ์ในการใช้สื่อต่าง ๆ และสื่อการสอนมีน้อยไม่พอใช้

แจ่มจันทร์ ปรีชาวนิชย์ (2522 : ง - ฉ) ได้ศึกษาปัญหาและ ความต้องการสื่อการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดราชบุรี ในการใช้หลักสูตร พ.ศ.2521 พบว่า ครูส่วนมากนำวัสดุที่

ทาง่ายในท้องถิ่นมาเป็นสื่อการสอนโดยยึดเนื้อหา แผนการสอน คู่มือครู และ
 ความประหยัด เป็นเกณฑ์ในการเตรียมและผลิตสื่อ ครูใช้สื่อการสอนมากในกลุ่ม
 วิชาทักษะและกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เกี่ยวกับปัญหาในการผลิตสื่อ
 การสอนพบว่า ครูไม่มีเวลาในการผลิตสื่อการสอนเนื่องจากมีชั่วโมงการสอน
 มาก ขาดงบประมาณและเครื่องอำนวยความสะดวกในการผลิต ครูส่วนมาก
 ต้องการให้กรมวิชาการ หรือหน่วยงานต้นสังกัดจัดทำสื่อการสอนบางชนิดที่
 โรงเรียนจัดทำไม่ได้ ให้โอกาสครูเสนอความคิดเห็นและความต้องการใน
 การใช้สื่อการสอน จัดให้มีเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาในการใช้สื่อการสอน ต้องการ
 สนับสนุนจากผู้บริหารตลอดจนต้องการให้มีการจัดสรรงบประมาณด้านสื่อการสอนได้
 นอกจากนี้ครูยังต้องการให้มีศูนย์สื่อการสอนของโรงเรียน และต้องการให้มีการ
 จัดหาวัสดุสิ้นเปลือง เครื่องมือและห้องผลิตสื่อการสอนด้วย

พัชรา อิงคินันท์ (2523 : ง - ฉ) ได้ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการผลิต
 การใช้สื่อการสอนของครูระดับประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2522 พบว่า
 ครูส่วนใหญ่ให้นักเรียนหาวัสดุในท้องถิ่น เศษวัสดุหรือวัสดุราคาเขามาช่วยในการ
 ผลิตสื่อการสอน ในการเตรียมสื่อการสอน ครูคำนึงถึงปัญหาความต้องการตาม
 ระดับสติปัญญาและความสามารถของนักเรียน โดยใช้การสอนมากในกลุ่มทักษะ
 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ สื่อการสอน
 ที่ครูใช้มาก ได้แก่ กระดานดำ แผนภูมิ หนังสือเรียน และเพลงประกอบการเรียน
 สื่อการสอนที่มีมากที่สุด ได้แก่ บัตรคำ แผนภูมิ รูปภาพ หลังจากสอนแล้วครูใช้
 แบบฝึกหัด คำถามและแบบทดสอบ เพื่อประเมินผลการเรียนของนักเรียน ปัญหาที่
 พบมากที่สุด คือ ขาดผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการเรียน
 ครูไม่มีเวลาผลิตสื่อการสอน เพราะมีชั่วโมงสอนมาก อีกทั้งยังพบอีกว่ามีสื่อ
 การสอนน้อยเกินไป นอกจากนี้ยังขาดแคลนงบประมาณด้านการจัดหาและผลิต
 สื่อการสอน ครูมีความยุ่งยากในการใช้แหล่งบริการสื่อการสอน ครูต้องการ
 ให้ทางโรงเรียนจัดผู้มีความรู้ เรื่องสื่อให้คำแนะนำเกี่ยวกับการผลิตและการใช้

จากการประเมินโครงการพัฒนารูปแบบการปรับปรุงคุณภาพการประถมศึกษา จังหวัดปัตตานีและศรีสะเกษ (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2527 : 27 - 28) ได้สรุปปัญหาที่ได้จากการประเมินโครงการพัฒนารูปแบบการปรับปรุงคุณภาพการประถมศึกษา (ปัตตานี - ศรีสะเกษ) ดังนี้ คือ

1. ด้านงบประมาณ พบว่า การจัดสรรงบประมาณให้ศูนย์วิชาการ กลุ่มโรงเรียนล่าช้าไม่เพียงพอ ทำให้การปฏิบัติงานได้ผลไม่ดีเท่าที่ควร
2. ด้านบุคลากร พบว่า มีจำนวนน้อยและต้องการทำการสอนด้วย จึงไม่สามารถทำงานของศูนย์วิชาการได้เต็มที่
3. ด้านอาคารสถานที่ พบว่า โรงเรียนที่ตั้งศูนย์วิชาการกลุ่มไม่มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกและศูนย์วิชาการบางแห่งมีเพียงห้องเดียว ทำให้คับแคบไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ
4. ด้านสื่อการสอน พบว่า อุปกรณ์การสอนบางรายการมีคุณภาพไม่ดี และชำรุดกับของที่โรงเรียนมีอยู่ บางชนิดต้องใช้กับไฟฟ้า แต่ศูนย์วิชาการบางแห่งไม่มีไฟฟ้าใช้
5. ด้านการประสานงาน พบว่า การประสานงานระหว่างโรงเรียน กับศูนย์วิชาการจังหวัดต้องติดต่อผ่านสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ หรือ กิ่งอำเภอ ซึ่งไม่มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยเฉพาะ ต้องอาศัยศึกษานิเทศก์ซึ่งมีงานมากอยู่แล้ว จึงเกิดปัญหาทำให้ล่าช้าต่อการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะจากการประเมินในครั้งนี้ ครอบคลุมไปถึง

1. การเลือกโรงเรียนที่มีความพร้อมในด้านอาคารสถานที่และการคมนาคมสะดวก เป็นที่ตั้งศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
2. การจัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการสอน เท่าที่กลุ่มโรงเรียน และโรงเรียนใช้ได้เท่านั้น

3. เจ้าหน้าที่ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ควรมีหน้าที่สอนน้อยหรือไม่ต้องทำหน้าที่สอนก็ยิ่งทำให้การดำเนินงานศูนย์วิชาการสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. จัดตั้งศูนย์วิชาการอำเภอหรือกิ่งอำเภอตามความจำเป็น เพื่อแก้ปัญหาในด้านใดด้านหนึ่งของอำเภอนั้น ๆ

ประสงค์ พิมล (2529 : 50) ได้ทำการศึกษาปัญหาการผลิตและการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาการผลิตและการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา ในด้านการผลิตครูส่วนมากมีภาระหน้าที่ในการสอนและทำกิจกรรมต่าง ๆ มาก ทำให้ไม่มีเวลาในการผลิตสื่อแบบประมาณจากทางโรงเรียนที่จะสนับสนุนการผลิตน้อย ไม่เพียงพอและครูยังขาดความรู้ ทักษะ ขาดประสบการณ์ และผู้นำในการผลิตสื่ออีกด้วย ในด้านการใช้สื่อการสอน ครูไม่มีเวลาในการเตรียมสื่อการสอน ในชั้นเรียนมีนักเรียนมาก ไม่เหมาะในการใช้สื่อบางชนิด สื่อการสอนในโรงเรียนมีน้อยไม่เพียงพอต่อการใช้ และหาสื่อให้ตรงกับจุดมุ่งหมายในการสอนยาก อย่างไรก็ตามปัญหาต่าง ๆ นี้ อยู่ในเกณฑ์ที่เป็นปัญหาระดับปานกลาง

กำพล กระมล (2531 : 118) ได้ศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา และศึกษาปัญหาความต้องการในการใช้บริการจากศูนย์วิชาการกลุ่มของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ ด้านงบประมาณ สื่อการสอนที่มีอยู่ในศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนนั้นไม่เพียงพอต่อความต้องการของครู และที่ต้องการบริการมาก ได้แก่ ของจริง ชุดการสอน ชุดทดลอง ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริการของศูนย์วิชาการกลุ่มนั้น เจ้าหน้าที่ศูนย์วิชาการกลุ่มเห็นว่าการบริหารศูนย์วิชาการกลุ่ม ควรเป็นเอกเทศ มีงบประมาณและบุคลากรให้เพียงพอแก่การผลิต และการบริการสื่อการสอน ส่วนครูผู้สอนได้ให้

ข้อคิดเห็นว่า ศูนย์วิชาการควรมีสื่อการสอนหลาย ๆ ชุดไว้บริการ และมีการแนะนำ นิเทศ ติดตามผลการใช้สื่อการสอนของครูอย่างใกล้ชิด และผู้บริหารโรงเรียนให้ความเห็นว่า การบริหารศูนย์วิชาการกลุ่มนั้น ควรเน้นการผลิตสื่อการสอนให้มากที่สุด และควรสอดคล้องกับหลักสูตร สะดวกในการใช้และตรงกับความสนใจของผู้เรียน

จากผลการวิจัยของ วีระกิตต์ ลายทองสุข (2532 : 57 - 61) เรื่องการศึกษาสภาพและความต้องการในการใช้สื่อการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง พอจะสรุปได้ดังนี้

1. ครูเห็นว่าสื่อการสอนเป็นสิ่งที่จำเป็นเพราะช่วยให้การสอนได้ผลดี และทำให้นักเรียนเข้าใจสิ่งที่เรียนได้เป็นอย่างดี
2. ครูส่วนมากใช้สื่อการสอนที่ผลิตขึ้นด้วยตนเองและใช้เป็นครั้งคราว สื่อที่ใช้มาก ได้แก่ หนังสือแบบเรียน กระดานดำ และการสาธิต
3. ครูหาสื่อที่ตรงจุดมุ่งหมายในการสอนได้ยาก ครูขาดความรู้ในการใช้สื่อการสอน โรงเรียนมีการสอนน้อยไม่เพียงพอต่อการใช้
4. ครูมีความต้องการในการใช้สื่อการสอนอยู่ในระดับมาก สื่อการสอนที่ครูต้องการมากที่สุด คือ ของจริง เครื่องโรเนียว และชุดการสอน
5. ครูมีความต้องการให้มีการอบรมเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน ต้องการวารสารหรือสิ่งพิมพ์ที่ให้ความรู้ด้านข่าวสาร แนะนำการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีทางการศึกษา
6. ครูต้องการให้ผู้บริหารสนับสนุน ส่งเสริมการใช้สื่อการสอน ต้องการให้มีหน่วยบริการสื่อการสอน

บิลชิค (Bilchick. 1970 : 2606 A - 2607 A) ซึ่งได้ทำการศึกษาการใช้สื่อทางโสตทัศนศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐโอไฮโอ ผลการ

วิจัย พบว่า โสตทัศนวัสดุที่โรงเรียนมีอยู่นั้นไม่เพียงพอกับการใช้ประกอบการเรียนการสอน โรงเรียนบางแห่งไม่สามารถใช้อุปกรณ์ประเภทเครื่องฉายได้ เพราะสภาพของโรงเรียนไม่เหมาะสม โรงเรียนบางแห่งยังขาดอุปกรณ์ประเภทเครื่องฉายและเครื่องบันทึกเสียงอีกมาก ในขณะที่โรงเรียนบางแห่งมีอุปกรณ์โทรทัศน์วงจรปิด บางแห่งยังสามารถส่งโทรทัศน์และรายการกระจายเสียงได้เอง

เลเชอร์ (Lasher. 1972 : 6837 - 6838) ได้ทำการวิจัยเรื่องทัศนคติที่มีต่อสื่อการศึกษา และความสามารถของครูระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการใช้สื่อการสอน ครูมีความยุ่งยากในการใช้สื่อการสอนประเภทเครื่องมือ เช่น เครื่องฉาย फिल्मสตริป เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ ครูมีความลำบากในการเลือกสื่อการสอนให้ตรงกับการเรียนรู้

อาร์เทอร์เบอร์รี (Arterbury. 1972 : 4825 A - 4826 A) ได้ศึกษาผลการให้บริการสื่อการสอน ซึ่งจัดบริการโดยศูนย์บริการการศึกษาประจำท้องถิ่นในรัฐเท็กซัส พบว่าครูที่สอนวิชาเฉพาะ และครูชั้นประถมศึกษาให้บริการจากศูนย์บริการการศึกษามากกว่าครูมัธยม ครูในสายสังคมมีแนวโน้มเป็นผู้ใช้น้อยครั้งกว่าครูสาขาอื่น ครูที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับโสตทัศนอุปกรณ์ จะใช้โสตทัศนอุปกรณ์ประกอบการสอนมากกว่าครูที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม และอุปสรรคที่สำคัญต่อการใช้คือการรับส่งโสตทัศนอุปกรณ์ที่เชื่องช้า

จากการได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อการเรียนการสอน และการบริการสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ทำให้ทราบว่าได้มีผู้วิจัยถึงการใช้สื่อการเรียนการสอนและผลของการให้บริการสื่อการเรียนการสอนในระดับต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ ดังได้กล่าวมาแล้ว ทำให้ผู้วิจัยเกิดความรู้และความคิดในเรื่องเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนและการบริการสื่อการเรียนการสอน

ในระดับประถมศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน สำหรับปัจจุบันปัญหาเหล่านี้อาจเปลี่ยนแปลงไป จึงควรจะได้ศึกษาความต้องการสื่อการเรียนการสอนและการบริการสื่อการเรียนการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา ค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2536 จำนวน 1,251 คน จากโรงเรียนทั้งสิ้น 325 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่าง ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. สุ่มโรงเรียนโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งพวกหรือแบ่งชั้น โดยใช้เกณฑ์การแบ่งขนาดโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ออกเป็น 3 ขนาด คือ

1.1 โรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียน 1 - 120 คน จำนวน 279 โรงเรียน

1.2 โรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียน 121 - 300 คน จำนวน 39 โรงเรียน

1.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป จำนวน 7 โรงเรียน

เมื่อได้ขนาดของโรงเรียนต่าง ๆ แล้ว สุ่มโรงเรียนแต่ละขนาดมาร้อยละ 50 โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (จับฉลาก) ได้โรงเรียนประถมศึกษาที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ คือ โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 140 โรงเรียน จาก 279 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 20 โรงเรียน จาก 39 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 4 โรงเรียน จาก 7 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 164 โรงเรียน

2. สุ่มตัวอย่างครูในโรงเรียนประถมศึกษา จากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตามขนาดของโรงเรียน โดยใช้ตารางการสุ่มแบบง่ายของ เครจี และมอร์แกน ได้ 297 คน โดยวิธีการจับฉลากได้ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ คือ ครูในโรงเรียนขนาดเล็ก 172 คน จาก 687 คน ครูโรงเรียนขนาดกลาง 84 คน จาก 335 คน และครูโรงเรียนขนาดใหญ่ 41 คน จาก 162 คน รวมทั้งสิ้น 297 คน แต่ได้รับแบบสอบถามคืนมา 247 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 83.16

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลค้างนี้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าและแบบประเมินปริมาณความต้องการสื่อการเรียนการสอนและการบริการสื่อการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยในแต่ละตอนของแบบสอบถามจะเว้นปลายเปิดให้ผู้ตอบได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการและรูปแบบการบริการสื่อการเรียนการสอนเพิ่มเติมไว้ด้วย

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการบริการสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียน
2. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการและการบริการสื่อการเรียนการสอนเพื่อสร้างกรอบการวิจัย และแนวทางสร้างแบบสอบถาม
3. ศึกษาความต้องการและบริการสื่อการเรียนการสอนตลอดจนปัญหาในเรื่องสื่อจากการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม
4. สร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า และแบบประเมินปริมาณความต้องการ โดยครอบคลุมเนื้อหาตามข้อ 1 - 3 พร้อมสร้างแบบสอบถามแบบปลายเปิด ในตอนท้ายของแบบสอบถามแต่ละตอน แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทและผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบแก้ไข เพื่อให้ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจ และได้หาความเชื่อมั่นโดยนำไปทดสอบกับครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 38 คน และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.95

การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล

การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอลหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก

โรงเรียนในสังกัด และขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานการประถมศึกษา
ทั้ง 5 อำเภอ และ 2 กิ่งอำเภอ เป็นผู้ส่งและเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียน

2. ดำเนินการส่งและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากสำนักงาน
การประถมศึกษาอำเภอ กิ่งอำเภอ และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
ทั้ง 7 แห่ง ได้แบบสอบถามคืนมา 284 ชุด เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ใช้
วิเคราะห์ได้ 247 ชุด

การจัดกระทำข้อมูล

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาพิจารณาตัดเฉพาะฉบับที่
สมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. แยกแบบสอบถามออกเป็น 3 กลุ่ม ตามขนาดของโรงเรียน
3. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วทุกฉบับ ให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด
ไว้ ไปประมวลหาค่าความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความ
เบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการและการ
บริการสื่อการเรียนการสอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามที่ได้คืนมา ผู้วิจัยจะดำเนินการเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. นำข้อมูลในแบบสอบถาม มาแยกตามรายการต่าง ๆ กรอกลง
ตาราง
2. วิเคราะห์ความถี่ของรายการต่าง ๆ ใช้วิธีทางสถิติด้วยการ
หาค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

3. กำหนดน้ำหนักคะแนน ดำเนินการ ดังนี้
 - 3.1 ต้องการมาก 3 คะแนน
 - 3.2 ต้องการปานกลาง 2 คะแนน
 - 3.3 ต้องการน้อย 1 คะแนน
4. กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูลที่เป็นค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามแนวทางของ เฟียน ไชยศรี (2526 : 83) ดังนี้
 - 4.1 2.34 - 3.00 หมายความว่า ต้องการมาก
 - 4.2 1.67 - 2.33 หมายความว่า ต้องการปานกลาง
 - 4.3 1.00 - 1.66 หมายความว่า ต้องการน้อย
5. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตาราง และสรุปรายงานผลการศึกษาค้นคว้า

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าร้อยละ

$$\text{ร้อยละของรายการใด ๆ} = \frac{\text{ความถี่ของรายการนั้น}}{\text{ความถี่ทั้งหมด}} \times 100$$

2. หาค่าคะแนนเฉลี่ย ใช้สูตรของ ล้วน สายยศ และอังคณา
สายยศ (2531 : 59)

$$\bar{X} = \frac{\Sigma X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
 ΣX แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

3. หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คำนวณจากสูตรของ ล้วน สายยศ
และอังคณา สายยศ (2531 : 64)

$$SD. = \sqrt{\frac{N \Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{N(N - 1)}}$$

เมื่อ SD แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 ΣX^2 แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
 $(\Sigma X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
 N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

4. หาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-Coefficient)

$$\alpha = \frac{n}{n - 1} \left[1 - \frac{SS_i^2}{SS_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
 n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
 SS_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
 SS_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือนี้ทั้งฉบับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ แทน
ความหมาย ดังต่อไปนี้

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

SD. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้จัดลำดับการนำเสนอไว้
ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามขนาด
ของโรงเรียน ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ขนาดของโรงเรียน	N	ร้อยละ
ขนาดเล็ก	151	61.13
ขนาดกลาง	64	25.91
ขนาดใหญ่	32	12.96
รวม	247	100.00

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 247 คน เป็นครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 61.13 ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 25.91 และครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 12.96

ส่วนที่ 2 แสดงความต้องการสื่อการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาต่าง ๆ ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ดังตาราง 2 - 5

ตาราง 2 ค่าร้อยละของความต้องการสื่อการเรียนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย
จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

สื่อการเรียนการสอน	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่	
	N=151	ร้อยละ	N = 64	ร้อยละ	N =32	ร้อยละ
1. บัตรคำ	140	92.71	57	89.06	31	96.87
2. บัตรภาพประกอบ และภาพพลิกต่าง ๆ	144	95.36	63	98.43	32	100.00
3. บทสนทนา	113	74.83	53	82.81	29	90.62
4. บทละคร	103	68.21	53	82.81	29	90.62
5. บทเพลง	136	90.09	64	100.00	32	100.00
6. หนังสืออ่านเพิ่มเติม ประกอบบทเรียน	135	89.40	57	89.06	32	100.00
7. หนังสือนิทานสำหรับเด็ก	142	94.03	56	87.50	31	96.87
8. ตารางตัวอักษร	125	82.78	45	70.31	22	68.75
9. ล้อหมุนเพื่อใช้ผสมคำ ผสมสระ และผสมอักษร	133	88.07	57	89.06	26	81.25
10.ผลไม้จำลอง ชนิดต่าง ๆ	136	90.09	53	82.81	27	84.37

ข้อมูลในตาราง 2 แสดงว่าครูในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความต้องการสื่อการเรียนการสอนในกลุ่มทักษะภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ โดยครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กกว่าร้อยละ 90 ต้องการบทเพลง และเกม ผลไม้จำลอง บัตรคำ นิทานสำหรับเด็ก และบัตรภาพประกอบมีเพียงร้อยละ 68 เท่านั้น ที่ต้องการบทละคร ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางส่วนใหญ่ต้องการสื่อในกลุ่มนี้ทุกชนิดโดยเฉพาะบทเพลงและเกม เป็นที่ต้องการของครูในโรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาด ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ทุกโรงเรียนต้องการบัตรประกอบภาพ บทเพลง และเกม หนังสืออ่านประกอบ และส่วนใหญ่แสดงความต้องการสื่ออื่น ๆ ด้วย ส่วนตารางตัวอักษรเป็นสื่อที่ครูในโรงเรียนขนาดเล็กต้องการน้อยกว่าสื่ออื่น ๆ

ตาราง 3 ค่าร้อยละของความต้องการสื่อการเรียนการสอนกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์
จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

สื่อการเรียนการสอน	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่	
	N=151	ร้อยละ	N = 64	ร้อยละ	N =32	ร้อยละ
1. บัตรคำ บัตรภาพ	138	91.39	54	84.38	31	96.88
2. สัญลักษณ์รูปสัตว์ผลไม้ ต่าง ๆ	132	87.42	57	89.06	31	96.88
3. แยกกระดาษ เชือก ปอ ริบบิ้นชนิดต่าง ๆ	109	72.19	41	64.06	28	87.50
4. ฝาจุกชนิดต่าง ๆ	109	72.19	35	54.69	24	75.00
5. รูปทรงเรขาคณิต	133	88.08	54	84.38	31	96.88
6. เส้นจำนวน	137	90.73	48	75.00	28	87.50
7. กระดานตะปู	131	86.75	40	62.50	25	78.13
8. ตารางเลข	137	90.73	52	81.25	29	90.63
9. โจทย์ปัญหา	130	86.09	58	90.63	31	96.88
10. ทรายางตัวเลข	133	88.08	49	76.56	25	78.13
11. นาฬิกาจำลอง	119	78.81	49	76.56	26	81.25
12. เครื่องชั่งชนิดต่าง ๆ	143	94.70	60	93.75	29	90.63

ข้อมูลจากตาราง 3 แสดงว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ต้องการสื่อการเรียนการสอนกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ทุกประเภท โดยเฉพาะเส้นจำนวน ตารางเลข บัตรคำ และบัตรภาพ และเครื่องมือชนิดต่าง ๆ ซึ่งเป็นความต้องการของครูในโรงเรียนกว่าร้อยละ 90 ส่วนครูในโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่ต้องการโจทย์ปัญหา และเครื่องชั่งต่าง ๆ แต่ครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ร้อยละ 90 ต้องการสื่อทุกประเภท โดยเฉพาะบัตรคำ บัตรภาพ สัญลักษณ์ รูปสัตว์ และผลไม้ รูปทรงเลขาคณิต โจทย์ปัญหา และเครื่องชั่งต่าง ๆ

ตาราง 4 ค่าร้อยละของความต้องการสื่อการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิต จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

สื่อการเรียนการสอน	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่	
	N=151	ร้อยละ	N = 64	ร้อยละ	N =32	ร้อยละ
1. บัตรคำ ภาพประกอบ คำบรรยาย ภาพพลิก ต่าง ๆ	143	94.70	60	93.75	28	87.50
2. หุ่นจำลองอวัยวะ ต่าง ๆ ของคน สัตว์ และพืช	139	92.05	63	98.44	28	87.50
3. แผนที่ชนิดต่าง ๆ	129	85.43	54	84.38	26	81.25
4. หุ่นเชิด	122	80.79	57	89.06	30	93.75
5. บทพากษ์ และบทละคร ไว้เล่นบทบาทสมมติ	114	75.50	53	82.81	27	84.38
6. เครื่องหมายจราจร	132	87.42	54	84.38	28	87.50
7. หนังสืออ่านเพิ่มเติม ประกอบบทเรียน	139	92.05	54	84.38	30	93.75
8. แผ่นผังป้าย	133	88.08	53	82.81	25	78.13
9. บทเพลงต่าง ๆ	131	86.75	56	87.50	30	93.75
10. หนังสือนิทานสำหรับเด็ก	139	92.05	59	92.19	31	96.88

ข้อมูลจากตาราง 4 แสดงว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก
 กว่าร้อยละ 75 ต้องการสื่อการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
 ทุกประเภท กว่าร้อยละ 90 ต้องการหุ่นจำลองอวัยวะคน สัตว์ พืช หนังสืออ่าน
 เพิ่มเติมประกอบบทเรียน หนังสือนิทานสำหรับเด็ก บัตรคำ และภาพประกอบต่าง ๆ
 ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางกว่าร้อยละ 82.81 ต้องการสื่อทุกประเภท
 ร้อยละ 98.44 ต้องการแผนที่ชนิดต่าง ๆ ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่
 กว่าร้อยละ 81.25 ต้องการสื่อในกลุ่มนี้โดยเฉพาะ หนังสือนิทานสำหรับเด็ก
 ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ต้องการถึงร้อยละ 96.88

ตาราง 5 ค่าร้อยละของความต้องการสื่อการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

สื่อการเรียนการสอน	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่	
	N=151	ร้อยละ	N = 64	ร้อยละ	N =32	ร้อยละ
1. เครื่องมือการทำงาน ต่าง ๆ สำหรับเด็ก	144	95.36	63	98.44	31	96.88
2. อุปกรณ์ต่าง ๆ เฉพาะวิชา	143	94.70	61	95.31	31	96.88
3. ภาพต่าง ๆ เฉพาะวิชา	141	93.38	61	95.31	31	96.88
4. หน้ากาก หัวหุ่น และ หุ่นแต่งกายชนิดต่าง ๆ	129	85.43	62	96.88	32	100.00
5. หนังสืออ่านเพิ่มเติม ประกอบบทเรียน	140	92.72	54	84.38	30	93.75

ข้อมูลจากตาราง 5 แสดงว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาด
ต้องการสื่อการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการงานพื้นฐาน
อาชีพ มากกว่าร้อยละ 84 โดยโรงเรียนขนาดเล็กกว่าร้อยละ 90 ต้องการ
หนังสืออ่านประกอบ อุปกรณ์การสอนเฉพาะวิชา และเครื่องมือการทำงานต่าง ๆ
โดยครูในโรงเรียนขนาดกลางกว่าร้อยละ 95 ต้องการเครื่องมือ การทำงานต่าง ๆ

สำหรับเด็ก อุปกรณ์ต่าง ๆ เฉพาะวิชา ภาพต่าง ๆ เฉพาะวิชา และหน้าปก หัวหุ่น และหุ่นแต่งกายชนิดต่าง ๆ ส่วนครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่กว่าร้อยละ 93 ต้องการสื่อทุกประเภทที่ระบุไว้ทั้งหมด

ส่วนที่ 3 แสดงความต้องการสื่อที่มีไว้ประจำโรงเรียนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยใช้เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.66	หมายความว่า ต้องการน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.67 - 2.33	หมายความว่า ต้องการปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	2.34 - 3.00	หมายความว่า ต้องการมาก

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการสื่อประเภท
เครื่องมือของครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

สื่อประเภทเครื่องมือ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่
1. เครื่องฉายสไลด์	1.63	0.68	8
2. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ	1.48	0.66	10
3. เครื่องฉาย วี ดี โอ	1.76	0.66	6
4. เครื่องขยายเสียง	2.07	0.61	3
5. เครื่องรับโทรทัศน์	1.95	0.67	5
6. วิทยุ/เทป	2.24	0.67	2
7. เครื่องพิมพ์ดีด	2.26	0.68	1
8. เครื่องโรเนียวชนิดมือหมุน/ไฟฟ้า	2.04	0.68	4
9. เครื่องมือเขียนแบบ	1.73	0.68	7
10. เครื่องมือทำซิลสกรีน	1.56	0.66	9
รวมเฉลี่ย	1.87	0.48	-

ข้อมูลจากตาราง 6 แสดงว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีความต้องการสื่อประเภทเครื่องมือในระดับปานกลาง โดยต้องการเครื่องพิมพ์ดีด วิทยุเทป เครื่องขยายเสียง เครื่องโรเนียวชนิดมือหมุน/ไฟฟ้า เครื่องรับโทรทัศน์ เป็นความต้องการอันดับต้น ๆ ส่วนเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะเป็นความต้องการอันดับท้ายสุด

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการสื่อประเภท
เครื่องมือของครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง

สื่อประเภทเครื่องมือ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่
1. เครื่องฉายสไลด์	2.00	0.69	6
2. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ	1.77	0.68	10
3. เครื่องฉาย วี ดี โอ	2.00	0.71	6
4. เครื่องขยายเสียง	2.17	0.61	4
5. เครื่องรับโทรทัศน์	2.14	0.73	5
6. วิทยุ/เทป	2.33	0.64	1
7. เครื่องพิมพ์ดีด	2.27	0.65	2
8. เครื่องโพรเนียวชนิดมือหมุน/ไฟฟ้า	2.23	0.68	3
9. เครื่องมือเขียนแบบ	1.88	0.65	8
10. เครื่องมือทำซิลสกรีน	1.75	0.59	9
รวมเฉลี่ย	2.05	0.48	-

ข้อมูลในตาราง 7 แสดงว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง
ต้องการใช้สื่อประเภทเครื่องมือในระดับปานกลาง โดยต้องการเครื่องรับวิทยุ
เทป เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องโพรเนียวชนิดมือหมุน/ไฟฟ้า เครื่องขยายเสียง
เครื่องรับโทรทัศน์ เป็นความต้องการในระดับต้น ๆ ส่วนความต้องการเครื่อง
ฉายภาพข้ามศีรษะเป็นความต้องการในอันดับท้ายสุด

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการสื่อประเภทเครื่องมือของครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่

สื่อประเภทเครื่องมือ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่
1. เครื่องฉายสไลด์	2.00	0.57	7
2. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ	1.94	0.56	8
3. เครื่องฉาย วี ดี โอ	2.19	0.69	5
4. เครื่องขยายเสียง	2.28	0.77	4
5. เครื่องรับโทรทัศน์	2.19	0.69	5
6. วิทยุ/เทป	2.34	0.65	2
7. เครื่องพิมพ์ดีด	2.31	0.74	3
8. เครื่องโรเนียวชนิดมือหมุน/ไฟฟ้า	2.44	0.70	1
9. เครื่องมือเขียนแบบ	1.91	0.69	9
10. เครื่องมือทำซิลสกรีน	1.78	0.66	10
รวมเฉลี่ย	2.14	0.54	-

ข้อมูลจากตาราง 8 แสดงว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่มีความต้องการใช้สื่อประเภทเครื่องมืออยู่ในระดับปานกลาง แต่ก็พบว่าความต้องการวิทยุ/เทป และเครื่องโรเนียว เป็นความต้องการในระดับมาก ส่วนเครื่องมืออื่น ๆ เป็นที่ต้องการในระดับปานกลาง

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการสื่อประเภทวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ของครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

สื่อประเภทวัสดุ อุปกรณ์	X	SD	ลำดับที่
1. รูปภาพและภาพพลิก	2.30	0.58	2
2. แผนภูมิ แผนภาพ แผนสถิติ และแผนที่	2.22	0.58	6
3. ลูกโลก	2.14	0.55	9
4. ของจริงและของตัวอย่าง	2.27	0.64	5
5. หุ่นจำลอง หุ่นเชิด และฉาก	2.15	0.58	8
6. บ้านจำลอง	2.03	0.59	12
7. ตุ๊กตาพลาสติกและของเล่นพลาสติกชนิดต่าง ๆ	2.12	0.58	10
8. กระเป๋านั่ง	2.28	0.63	3
9. แผ่นป้ายสาส์น	2.28	0.61	3
10. กระดาษทราย	1.97	0.60	13
11. สระน้ำเล็กจำลอง	1.81	0.65	14
12. หนังสือพิมพ์	2.32	0.58	1
13. ดินน้ำมัน	2.17	0.64	7
14. จอภาพ	1.74	0.67	16
15. แผ่นโปสเตอร์	1.72	0.67	17
16. แผ่นภาพสไลด์	1.71	0.71	18

ตาราง 9 (ต่อ)

สื่อประเภทวัสดุ อุปกรณ์	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่
17. แลบบันทึกเสียง (เทปเปล่า)	1.07	0.63	11
18. แลบบันทึกภาพ (วี ดี โอ)	1.78	0.67	15
รวมเฉลี่ย	2.06	0.39	-

ข้อมูลจากตาราง 9 แสดงว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีความต้องการสื่อประเภทวัสดุอุปกรณ์ในระดับปานกลาง โดยต้องการใช้ หนังสือพิมพ์ รูปภาพ และภาพพลิก แผ่นป้ายสาส์ กระเป๋าหนัง เป็นอันดับต้น ๆ ส่วนความต้องการแลบบันทึกเสียง เป็นความต้องการในระดับน้อย

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการสื่อประเภทวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ของครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง

สื่อประเภทวัสดุ อุปกรณ์	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่
1. รูปภาพและภาพพลิก	2.34	0.51	7
2. แผนภูมิ แผนภาพ แผนสถิติ และแผนที่	2.30	0.63	8
3. ลูกโลก	2.36	0.60	6
4. ของจริงและของตัวอย่าง	2.48	0.64	1
5. หุ่นจำลอง หุ่นเชิด และฉาก	2.28	0.58	9
6. บ้านจำลอง	2.05	0.65	16
7. ตุ๊กตาพลาสติกและของเล่นพลาสติกชนิดต่าง ๆ	2.19	0.61	11
8. กระเป๋านั่ง	2.41	0.64	4
9. แผ่นป้ายสาส์น	2.41	0.64	4
10. กะเบทราย	2.16	0.74	13
11. สระน้ำเล็กจำลอง	1.84	0.74	18
12. หนังสือพิมพ์	2.42	0.71	3
13. ดินน้ำมัน	2.44	0.59	2
14. จอภาพ	2.05	0.74	16
15. แผ่นโปรงใส	2.06	0.77	15
16. แผ่นภาพสไลด์	2.17	0.70	12

ตาราง 10 (ต่อ)

สื่อประเภทวัสดุ อุปกรณ์	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่
17. แลบบันทึกเสียง	2.28	0.65	9
18. แลบบันทึกภาพ (วี ดี โอ)	1.12	0.77	14
รวมเฉลี่ย	2.24	0.45	-

ข้อมูลจากตาราง 10 แสดงว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง ต้องการใช้สื่อประเภทวัสดุอุปกรณ์ระดับปานกลาง มีสื่อบางประเภทที่ต้องการมาก ได้แก่ ทองจริง และของตัวอย่าง ดินน้ำมัน หนังสือพิมพ์ แผ่นป้ายสาหลิ กระเป๋าดิน โลก รูปภาพและภาพพลิก ส่วนวัสดุและอุปกรณ์อื่น ๆ เป็นความต้องการในระดับปานกลาง

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการสื่อประเภท
วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ของครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่

สื่อประเภทวัสดุ อุปกรณ์	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่
1. รูปภาพและภาพพลิก	2.47	0.62	2
2. แผนภูมิ แผนภาพ แผนสถิติ และแผนที่	2.44	0.67	3
3. ลูกโลก	2.44	0.67	3
4. ของจริงและของตัวอย่าง	2.56	0.67	1
5. หุ่นจำลอง หุ่นเชิด และฉาก	2.38	0.51	7
6. บ้านจำลอง	2.03	0.59	16
7. ตุ๊กตาพลาสติกและของเล่น พลาสติกชนิดต่าง ๆ	2.09	0.64	15
8. กระเป๋านั่ง	2.38	0.75	7
9. แผ่นป้ายสาส์น	2.25	0.76	11
10. กระดาษทราย	1.81	0.69	17
11. สระน้ำเล็กจำลอง	1.63	0.55	18
12. หนังสือพิมพ์	2.44	0.72	3
13. ดินน้ำมัน	2.38	0.66	7
14. จอภาพ	2.25	0.51	11
15. แผ่นโปสเตอร์	2.25	0.57	11
16. แผ่นภาพสไลด์	2.16	0.57	14

ตาราง 11 (ต่อ)

สื่อประเภทวัสดุ อุปกรณ์	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่
17. แอบบนติกเสียง	2.41	0.56	6
18. แอบบนติกภาพ (วี ดี โอ)	2.38	0.55	7
รวมเฉลี่ย	2.26	0.42	-

ข้อมูลในตาราง 11 แสดงว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ต้องการสื่อประเภทวัสดุอุปกรณ์ในระดับปานกลาง แต่ก็ต้องการสื่อบางประเภท ในระดับมาก ได้แก่ ของจริงของตัวอย่าง รูปภาพและภาพพลิก ลูกโลก แผนภูมิ หนังสือพิมพ์ แอบบนติกเสียง แอบบนติกภาพ ดินน้ำมัน หุ่นจำลอง และกระเป๋า ผนัง ส่วนสื่ออื่น ๆ โรงเรียนขนาดใหญ่ต้องการในระดับปานกลาง

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการสื่อประเภท
เทคนิควิธีการหรือกิจกรรมของครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

สื่อประเภทเทคนิควิธีการ หรือกิจกรรม	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่
1. ชุดการสอน (รวมชุดการสอน ครูหลังม้า)	1.83	0.60	8
2. บทเรียนแบบโปรแกรม	1.85	0.59	7
3. ชุดการสาธิต	2.04	0.58	4
4. ชุดการทดลอง	2.12	0.56	1
5. ชุดการแสดงผลนิทรรศการ	2.00	0.57	5
6. ชุดการสอนภาพความสมดุลย์	1.93	0.59	6
7. ชุดการสอนภาพ อาภาศ ลม และทิศทางของลม	2.09	0.56	3
8. ชุดการสอนวิทยาศาสตร์ทั่วไป	2.11	0.54	2
9. ชุดสไลด์สำเร็จรูปตามกลุ่ม ประสบการณ์	1.77	0.70	9
10. แลบบันทึกภาพเรื่องต่าง ๆ (วี ดี ที ศน์) ประกอบบทเรียน	1.77	0.71	9
รวมเฉลี่ย	1.95	0.44	-

ข้อมูลจากตาราง 12 แสดงว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ต้องการสื่อประเภท เทคนิควิธี หรือกิจกรรม ในระดับปานกลาง โดยมีความ ต้องการใช้สื่อประเภทชุดสไลด์สำเร็จรูปตามกลุ่มประสบการณ์ และแถบบันทึก ภาพเรื่องต่าง ๆ (วี ดี ที ค์น) ประกอบบทเรียนเป็นความต้องการในระดับน้อย

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการสื่อประเภท เทคนิควิธีการหรือกิจกรรมของครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง

สื่อประเภทเทคนิควิธีการ หรือกิจกรรม	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่
1. ชุดการสอน (รวมชุดการสอน ครูหลังม้า)	1.98	0.81	9
2. บทเรียนแบบโปรแกรม	1.98	0.68	9
3. ชุดการสาธิต	2.31	0.53	5
4. ชุดการทดลองวิทยาศาสตร์	2.41	0.53	2
5. ชุดการแสดงนิทรรศการ	2.33	0.57	4
6. ชุดการสอนภาพความสมดุลย์	2.22	0.55	8
7. ชุดการสอนภาพ อากาศ ลม และทิศทางของลม	2.34	0.54	3
8. ชุดการสอนวิทยาศาสตร์ทั่วไป	2.47	0.53	1
9. ชุดสไลด์สำเร็จรูปตามกลุ่ม ประสบการณ์	2.28	0.70	6

ตาราง 13 (ต่อ)

สื่อประเภทเทคนิควิธีการ หรือกิจกรรม	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่
10. แลบบันทึกรูปภาพเรื่องต่าง ๆ (วี ดี ที ศน์) ประกอบบทเรียน	2.25	0.76	7
รวมเฉลี่ย	2.26	0.47	-

ข้อมูลจากตาราง 13 แสดงว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง มีความต้องการสื่อชุดการสอน (รวมชุดการสอนครูหลังม้า) บทเรียน แบบโปรแกรม ชุดการสาธิต ชุดการสอนภาพความสมดุลย์ และชุดสไลด์สำเร็จรูปตามกลุ่มประสบการณ์ โดยมีความต้องการสื่อชุดการสอนวิทยาศาสตร์ทั่วไป ชุดการทดลอง ชุดการสอน ภาพ อากาศ ลม และทิศทางของลม และชุดการแสดงนิทรรศการในระดับมาก

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการสื่อประเภท
เทคนิควิธีการหรือกิจกรรมของครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่

สื่อประเภทเทคนิควิธีการ หรือกิจกรรม	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่
1. ชุดการสอน (รวมชุดการสอน ครูหลังม้า)	2.00	0.80	10
2. บทเรียนแบบโปรแกรม	2.09	0.64	9
3. ชุดการสาธิต	2.34	0.60	2
4. ชุดการทดลอง	2.47	0.62	1
5. ชุดการแสดงนิทรรศการ	2.34	0.65	2
6. ชุดการสอนภาพความสมดุลย์	2.19	0.69	8
7. ชุดการสอนภาพ อาภาศ ลม และทิศทางของลม	2.25	0.67	7
8. ชุดการสอนวิทยาศาสตร์ทั่วไป	2.34	0.55	2
9. ชุดสไลด์สำเร็จรูปตามกลุ่ม ประสบการณ์	2.28	0.63	3
10. แลกบันทึกรูปภาพเรื่องต่าง ๆ (วี ดีทัศน์) ประกอบบทเรียน	2.28	0.58	3
รวมเฉลี่ย	2.26	0.42	-

ข้อมูลจากตาราง 14 แสดงว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ มีความต้องการใช้ชุดการทดลอง ชุดการแสดง นิทรรศการ ชุดการสาธิต ชุดสไลด์ สำเร็จรูปตามกลุ่มประสบการณ์ และชุดการสอนวิทยาศาสตร์ทั่วไป ในระดับมาก โดยมีความต้องการใช้สื่อชุดการสอน (รวมชุดการสอนครูหลังม้า) บทเรียนแบบโปรแกรมชุดการสอนภาพความสมดุลย์ ชุดการสอน ภาพ อากาศ ลม และทิศทางของลม ชุดสไลด์สำเร็จรูปตามกลุ่มประสบการณ์ และแถบบันทึก ภาพเรื่องต่าง ๆ (วี ดี ที ศน์) ประกอบบทเรียน เป็นความต้องการในระดับ ปานกลาง

ส่วนที่ 4 แสดงความต้องการการบริการสื่อการเรียนการสอนของ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ดังตาราง 15 - 17

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ยของปริมาณความต้องการการบริการสื่อการเรียนการสอน
ของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

ความต้องการด้านบริการสื่อ	ค่าเฉลี่ยความต้องการ ครั้ง/ภาคเรียน $\bar{X}$
1. ต้องการให้ศูนย์จัดเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในการใช้วัสดุ - อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน	1.62
2. ต้องการให้จัดทำบัญชีรายชื่อสื่อ อุปกรณ์ และเครื่องมือ ส่งไปบริการตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อสะดวกในการเลือกใช้	1.41
3. ต้องการให้จัดทำคู่มือแนะนำวิธีการเตรียมการใช้เครื่องมือและสื่อการเรียนการสอน	1.21
4. ต้องการให้จัดอบรมการใช้สื่อและเครื่องมือต่าง ๆ	1.13
5. ต้องการให้ศูนย์ให้คำแนะนำในการเลือกใช้และผลิตสื่อการเรียนการสอน	1.40
6. ต้องการให้ศูนย์นำสื่อการเรียนการสอนไปบริการถึงโรงเรียน	1.44
7. ต้องการให้ศูนย์เผยแพร่ความรู้เพิ่มเติมในการผลิตสื่อการเรียนการสอน และการใช้สื่อใหม่ ๆ	1.24
8. ต้องการให้ศูนย์จัดเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในการใช้สื่อการเรียนการสอนบางชนิด เช่น เครื่องขยายเสียง เครื่องฉายประเภทต่าง ๆ	1.19
9. ต้องการให้ศูนย์จัดให้มีการแนะนำสื่อใหม่ ๆ	1.28

ตาราง 15 (ต่อ)

ความต้องการด้านบริการสื่อ	ค่าเฉลี่ยความต้องการ ครั้ง/ภาคเรียน $\bar{X}$
10. ต้องการให้ศูนย์จัดตู้หรือกล่องใส่สื่ออย่างถาวร เพื่อเก็บสื่อให้อยู่ในสภาพดี	1.14
11. ต้องการให้ศูนย์จัดให้มีการตรวจสอบคุณภาพสื่อ การเรียนการสอน	1.13
12. ต้องการให้ศูนย์จัดให้มีการซ่อม สร้างสื่อการเรียน การสอน ตามความต้องการของโรงเรียน	1.27
13. ต้องการให้ศูนย์จัดให้มีการสำรวจความต้องการ ในการใช้สื่อการเรียนการสอน	1.25
14. ต้องการให้ศูนย์จัดให้มีการประเมินการใช้สื่อ การเรียนการสอนในโรงเรียน	1.24

ข้อมูลจากตาราง 15 แสดงว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีความต้องการให้ศูนย์จัดเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนมากที่สุด ประมาณภาคเรียนละ 2 ครั้ง ส่วนความต้องการให้ศูนย์นำสื่อการเรียนการสอนไปบริการถึงโรงเรียน ให้ศูนย์จัดทำบัญชีรายชื่อสื่อ อุปกรณ์ และเครื่องมือส่งไปบริการตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อสะดวกในการเลือกใช้ ให้ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำในการเลือกใช้ และผลิตสื่อการเรียนการสอน และให้ศูนย์จัดให้มีการแนะนำสื่อใหม่ ๆ เป็นความต้องการได้รับบริการไม่น้อยกว่าภาคเรียนละ 1 ครั้ง

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยของประมาณความต้องการการบริการสื่อการเรียนการสอน
ของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง

ความต้องการด้านบริการสื่อ	ค่าเฉลี่ยความต้องการ ครึ่ง/ภาคเรียน $\bar{X}$
1. ต้องการให้ศูนย์จัดเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในการใช้วัสดุ - อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน	1.59
2. ต้องการให้จัดทำบัญชีรายชื่อสื่อ อุปกรณ์ และเครื่องมือ ส่งไปบริการตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อสะดวกในการเลือกใช้	1.31
3. ต้องการให้จัดทำคู่มือแนะนำวิธีการเตรียมการใช้เครื่องมือและสื่อการเรียนการสอน	1.20
4. ต้องการให้จัดอบรมการใช้สื่อและเครื่องมือต่าง ๆ	1.11
5. ต้องการให้ศูนย์ให้คำแนะนำในการเลือกใช้และผลิตสื่อการเรียนการสอน	1.20
6. ต้องการให้ศูนย์นำสื่อการเรียนการสอนไปบริการถึงโรงเรียน	1.48
7. ต้องการให้ศูนย์เผยแพร่ความรู้เพิ่มเติมในการผลิตสื่อการเรียนการสอน และการใช้สื่อใหม่ ๆ	1.48
8. ต้องการให้ศูนย์จัดเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในการใช้สื่อการเรียนการสอนบางชนิด เช่น เครื่องขยายเสียง เครื่องฉายประเภทต่าง ๆ	1.17

ตาราง 16 (ต่อ)

ความต้องการด้านบริการสื่อ	ค่าเฉลี่ยความต้องการ ครึ่ง/ภาคเรียน $\bar{X}$
9. ต้องการให้ศูนย์จัดให้มีการแนะนำสื่อใหม่ ๆ	1.30
10. ต้องการให้ศูนย์จัดตู้หรือกล่องใส่สื่ออย่างถาวร เพื่อเก็บสื่อให้อยู่ในสภาพดี	1.16
11. ต้องการให้ศูนย์จัดให้มีการตรวจสอบคุณภาพสื่อ การเรียนการสอน	1.25
12. ต้องการให้ศูนย์จัดให้มีการซ่อม สร้างสื่อการเรียน การสอน ตามความต้องการของโรงเรียน	1.45
13. ต้องการให้ศูนย์จัดให้มีการสำรวจความต้องการ ในการใช้สื่อการเรียนการสอน	1.31
14. ต้องการให้ศูนย์จัดให้มีการประเมินการใช้สื่อ การเรียนการสอนในโรงเรียน	1.23

ข้อมูลจากตาราง 16 แสดงว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง มีความต้องการให้ศูนย์จัดเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนมากประมาณภาคเรียนละ 2 ครั้ง ส่วนความต้องการทางด้านอื่น ๆ เป็นต้นว่า ให้ศูนย์นำสื่อการเรียนการสอนไปบริการถึงโรงเรียน ให้ศูนย์เผยแพร่ความรู้เพิ่มเติมในการผลิตสื่อการเรียนการสอน และการใช้สื่อ

ใหม่ ๆ ให้ศูนย์จัดให้มีการซ่อมสร้างสื่อการเรียนการสอนตามความต้องการ
ของโรงเรียน และให้ศูนย์จัดทำบัญชีรายชื่อสื่ออุปกรณ์ และเครื่องมือส่งไป
บริการตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อสะดวกในการเลือกใช้ตามลำดับ ซึ่งเป็น
ความต้องการภาคเรียนละครั้งเป็นอย่างน้อย

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ยของประมาณความต้องการการบริการสื่อการเรียนการสอน
ของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่

ความต้องการด้านบริการสื่อ	ค่าเฉลี่ยความต้องการ ครั้ง/ภาคเรียน $\bar{X}$
1. ต้องการให้ศูนย์จัดเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก ในการใช้วัสดุ - อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน	1.72
2. ต้องการให้จัดทำบัญชีรายชื่อสื่อ อุปกรณ์ และ เครื่องมือ ส่งไปบริการตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อสะดวกในการเลือกใช้	1.28
3. ต้องการให้จัดทำคู่มือแนะนำวิธีการเตรียมการใช้ เครื่องมือและสื่อการเรียนการสอน	1.25
4. ต้องการให้จัดอบรมการใช้สื่อและเครื่องมือต่าง ๆ	1.03
5. ต้องการให้ศูนย์ให้คำแนะนำในการเลือกใช้และ ผลิตสื่อการเรียนการสอน	0.94
6. ต้องการให้ศูนย์นำสื่อการเรียนการสอนไปบริการ ถึงโรงเรียน	1.63

ตาราง 17 (ต่อ)

ความต้องการด้านบริการสื่อ	ค่าเฉลี่ยความต้องการ ครึ่ง/ภาคเรียน $\bar{X}$
7. ต้องการให้ศูนย์เผยแพร่ความรู้เพิ่มเติมในการผลิตสื่อการเรียนการสอน และการใช้สื่อใหม่ ๆ	1.34
8. ต้องการให้ศูนย์จัดเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในการใช้สื่อการเรียนการสอนบางชนิด เช่น เครื่องขยายเสียง เครื่องฉายประเภทต่าง ๆ	1.25
9. ต้องการให้ศูนย์จัดให้มีการแนะนำสื่อใหม่ ๆ	1.31
10. ต้องการให้ศูนย์จัดตู้หรือกล่องใส่สื่ออย่างถาวร เพื่อเก็บสื่อให้อยู่ในสภาพดี	1.03
11. ต้องการให้ศูนย์จัดให้มีการตรวจสอบคุณภาพสื่อการเรียนการสอน	1.09
12. ต้องการให้ศูนย์จัดให้มีการซ่อม สร้างสื่อการเรียนการสอน ตามความต้องการของโรงเรียน	1.19
13. ต้องการให้ศูนย์จัดให้มีการสำรวจความต้องการในการใช้สื่อการเรียนการสอน	1.16
14. ต้องการให้ศูนย์จัดให้มีการประเมินการใช้สื่อการเรียนการสอนในโรงเรียน	1.03

เป็นต้นว่า ให้ศูนย์นำสื่อการเรียนการสอนไปบริการถึงโรงเรียน ให้ศูนย์เผยแพร่ความรู้เพิ่มเติมในการผลิตสื่อการเรียนการสอน และการใช้สื่อใหม่ ๆ ให้ศูนย์จัดทำบัญชีรายชื่อสื่ออุปกรณ์ และเครื่องมือส่งไปบริการตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อสะดวกในการเลือกใช้ตามลำดับ และให้ศูนย์ทำคู่มือแนะนำวิธีการเตรียมการใช้เครื่องมือ และสื่อการเรียนการสอนตามลำดับ และเป็นความต้องการภาคเรียนละ 1 ครั้งเป็นอย่างน้อย

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะความต้องการสื่อการเรียนการสอน และการบริการสื่อการเรียนการสอนเพิ่มเติม ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตาราง 18 แสดงจำนวนร้อยละของผู้สอนจำแนกตามความคิดเห็นและ
ข้อเสนอแนะตามความต้องการสื่อการเรียนและการบริการสื่อการเรียน
การสอนเพิ่มเติม

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ตามความต้องการและบริการสื่อการเรียน การสอน	N = 247	ร้อยละ	ลำดับที่
1. เทปประกอบการสอน เช่น นิทาน ภาพย์ กลอน โคลง	132	53.44	12
2. ภาพประกอบการสอนทุกกลุ่มวิชา	175	70.85	4
3. เครื่องชั่งชนิดต่าง ๆ	114	46.32	16
4. หนังสือเรียน	123	49.80	13
5. เครื่องมือวิทยาศาสตร์ และชุดการสอน	112	45.34	17
6. กระดานแม่เหล็ก	167	67.61	6
7. ตู้เก็บอุปกรณ์	98	39.67	20
8. แผนการสอนไฟฟ้า	99	40.08	19
9. ต้องการให้จัดอบรมครูเพื่อผลิตสื่อ	215	87.04	1
10. ต้องการให้ประสานงานกับผู้บริหารให้ เห็นความสำคัญของสื่อฯ	142	55.49	11
11. ต้องการให้ศูนย์วิชาการ ได้ออกเยี่ยม เยือน และประเมินการใช้การผลิตสื่อ อย่างสม่ำเสมอ	162	65.59	7
12. ต้องการสื่อเครื่องฉาย เครื่องเสียง พร้อมอุปกรณ์ที่มีคุณภาพ	150	60.73	9

ตาราง 18 (ต่อ)

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ตามความต้องการและบริการสื่อการเรียน การสอน	N = 247	ร้อยละ	ลำดับที่
13. ต้องการชุดสไลด์สำเร็จรูปทุกกลุ่มวิชา	150	60.73	9
14. ต้องการสื่อที่เป็นรูปธรรมที่สามารถให้เด็ก มองเห็นชัดเจน	204	82.59	2
15. ต้องการสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้อง กับบทเรียน	168	68.02	5
16. ต้องการให้สำรวจความต้องการสื่อ ก่อนเปิดภาคเรียน	157	63.56	8
17. ต้องการให้สำรวจความต้องการสื่อ ก่อนเปิดภาคเรียน	95	38.46	22
18. ต้องการให้ทางศูนย์วิชาการที่ฝ่ายจัดทำ สื่อตามความต้องการของครูในแต่ละชั้นเรียน	117	47.37	14
19. ต้องการให้ศูนย์วิชาการจัดสื่อไว้อย่าง เป็นหมวดหมู่	116	46.96	15
20. ต้องการให้มีบริการยืมสื่อหมุนเวียน ตลอดปี	101	40.89	18
21. ต้องการให้มีการอบรมการใช้สื่อและ เครื่องมือต่าง ๆ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	201	81.38	3
22. ต้องการให้เสนอรายการสื่อต่าง ๆ ที่มี ประโยชน์ต่อโรงเรียน	96	38.87	21

ตาราง 18 (ต่อ)

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ตามความต้องการและบริการสื่อการเรียน การสอน	N = 247	ร้อยละ	ลำดับที่
23. ต้องการให้มีหน่วยบริการ เพื่อให้ความ สะดวกในการใช้สื่อการเรียนการสอน	90	37.65	23
24. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	-	-	-

ข้อมูลในตาราง 8 แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมของครูในโรงเรียน
ประถมศึกษาทั้งหมด โดยครูให้ความสำคัญกับการจัดอบรมครูให้สามารถผลิตสื่อได้
ใช้สื่อต่าง ๆ ได้เป็น ต้องการได้รับสื่อที่เป็นรูปธรรมที่นักเรียนจะมองเห็นและ
เข้าใจได้ชัดเจน ต้องการภาพประกอบการสอนทุกกลุ่มวิชา เป็นต้น

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถประมวลผลโดยย่อ พร้อมกับการ
อภิปราย และให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาความต้องการสื่อการเรียนการสอน และการบริการสื่อ
การเรียนการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนตามทัศนะของครู
โรงเรียนประถมศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2536 จำนวน
1,251 คน จากโรงเรียนทั้งสิ้น 325 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษา
ศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2536
จำนวน 247 คน แยกเป็นครูในโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก 151 คน
ขนาดกลาง 64 คน และขนาดใหญ่ 32 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษา จังหวัดแม่ฮ่องสอน ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการสื่อการเรียนการสอน และความ
ต้องการการบริการสื่อการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม

ซึ่งมีอยู่ 5 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ
- ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการสื่อการเรียน
การสอน ในกลุ่มวิชาต่าง ๆ 4 กลุ่ม คือ
กลุ่มทักษะภาษาไทย จำนวน 10 ข้อ
กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ จำนวน 12 ข้อ
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จำนวน 10 ข้อ
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ
จำนวน 5 ข้อ
- ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสื่อที่ต้องการมีไว้ใช้ประจำ
โรงเรียน แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ
สื่อประเภทเครื่องมือ จำนวน 10 ข้อ
สื่อประเภทวัสดุ - อุปกรณ์ต่าง ๆ จำนวน 18 ข้อ
สื่อประเภทเทคนิควิธีการหรือกิจกรรม จำนวน 10 ข้อ
- ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการการบริการสื่อ
การเรียนการสอน จำนวน 14 ข้อ
- ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและ
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการสื่อการเรียนการสอน
และความต้องการการบริการสื่อการเรียนการสอน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์ความต้องการสื่อการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาต่าง ๆ ของครู จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ
2. ความต้องการสื่อที่มีไว้ใช้ในโรงเรียนของครู จำแนกตามขนาดของโรงเรียนนั้น ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ
3. การศึกษาปริมาณความต้องการการบริการสื่อการเรียนการสอนของครู ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. การรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการสื่อการเรียนการสอน และการบริการสื่อการเรียนการสอน ดำเนินการโดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาความต้องการสื่อการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาต่าง ๆ ของโรงเรียนประถมศึกษา ปรากฏผลดังนี้

1.1 กลุ่มทักษะภาษาไทย ครูในโรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาด แสดงความต้องการสื่อการเรียนการสอนในกลุ่มนี้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่มีความต้องการสื่อการเรียนการสอนในกลุ่มนี้มากกว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก และครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางหลายประเภท ยกเว้นตราขางตัวอักษร ล้อหมุนผสมคำ ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กต้องการบทละครน้อยกว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง และครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่

1.2 กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ ครูในโรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาด ต้องการสื่อการเรียนการสอนในกลุ่มนี้เป็นจำนวนมาก ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่มีแนวโน้มความต้องการสื่อต่าง ๆ มากกว่าครูในโรงเรียนขนาดกลางและ

เล็ก เป็นที่น่าสังเกตว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กแสดงความต้องการสื่อต่าง ๆ น้อยกว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง และครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่

1.3 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ครูในโรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาด ต้องการสื่อการเรียนการสอนในกลุ่มนี้เป็นจำนวนมากทุกประเภท และมีความต้องการในระดับใกล้เคียงกัน

1.4 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา ทุกขนาดส่วนใหญ่ต้องการสื่อในกลุ่มนี้เป็นจำนวนมากทุกประเภท

2. เมื่อศึกษาความต้องการสื่อที่ต้องการมีไว้ใช้ประจำโรงเรียน พบว่า

2.1 ความต้องการสื่อประเภทเครื่องมืออื่น ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก และครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง มีความต้องการสื่อประเภทนี้ในระดับปานกลาง ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ต้องการวิทยุ/เทป เครื่องโรเนียว ชนิดมือหมุน/ไฟฟ้า อย่างมากแต่สื่ออื่น ๆ เป็นความต้องการในระดับปานกลาง

2.2 เมื่อศึกษาความต้องการสื่อประเภทวัสดุอุปกรณ์ พบว่าครูในโรงเรียนขนาดกลาง ต้องการของจริงและของตัวอย่าง ดินน้ำมัน หนังสือพิมพ์ แผ่นป้ายสาส์น กระเป๋านั่ง ลูกโลก รูปภาพและภาพพลิก ในระดับมาก ส่วนครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ต้องการของจริงและของตัวอย่าง รูปภาพ ภาพพลิก ลูกโลก แผนภูมิ หนังสือพิมพ์ แอบบันทึกเสียง แอบบันทึกภาพ ดินน้ำมัน หุ่นจำลอง และกระเป๋านั่งในระดับมาก ส่วนสื่อชนิดอื่น ๆ เป็นสื่อที่ต้องการในระดับปานกลาง

2.3 ความต้องการสื่อประเภทเทคนิควิธีหรือกิจกรรม ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ต้องการสื่อประเภทนี้ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะชุดสไลด์สำเร็จรูปตามกลุ่มประสบการณ์ และแอบบันทึกภาพ (วิดีโอ) เป็นความต้องการระดับน้อย ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง ต้องการสื่อบางประเภทในระดับมาก เป็นต้นว่า ชุดการสอนวิทยาศาสตร์ทั่วไป ชุดทดลองวิทยาศาสตร์ ชุดการสอนอาภาศลม และทิศทางลม ชุดการแสดงนิทรรศการ ส่วนสื่ออื่น ๆ เป็นความต้องการในระดับ

ปานกลาง ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ต้องการชุดการทดลองวิทยาศาสตร์ ชุดการสาธิต ชุดการแสดงนิทรรศการ ชุดการสอนวิทยาศาสตร์ทั่วไป ในระดับมาก แต่สื่อชนิดอื่นต้องการในระดับปานกลาง

3. ความต้องการด้านการบริการสื่อการเรียนการสอนพบว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาทั้งสามขนาด มีความต้องการได้รับการบริการสื่อการเรียนการสอนตามที่ระบุไว้ไม่ต่ำกว่าภาคเรียนละครั้ง อย่างไรก็ตามความต้องการให้ศูนย์ฯ จัดเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในการใช้วัสดุ-อุปกรณ์เพื่อการเรียนการสอน เป็นความต้องการที่มากกว่าความต้องการในกิจกรรมอื่น ๆ

4. ครูโรงเรียนประถมศึกษายังได้เสนอแนะความต้องการสื่อการเรียนการสอนและการบริการสื่อการเรียนการสอนไว้อย่างกว้างขวาง และที่สำคัญคือต้องการให้จัดอบรมครูเพื่อให้สามารถผลิตสื่อได้ ต้องการสื่อที่เป็นรูปธรรมที่สามารถทำให้เด็กมองเห็นได้ชัดเจน ต้องการให้จัดอบรมวิธีใช้สื่อปีละครั้ง ต้องการภาพประกอบการสอน ทุกกลุ่มวิชา ... ฯลฯ เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปเป็นประเด็นเพื่อการอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ครูในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นจำนวนมากในทุกขนาดโรงเรียนต้องการสื่อการเรียนการสอนในทุกกลุ่มวิชา
2. สื่อการเรียนการสอนที่ต้องมีไว้ใช้ประจำโรงเรียน
 - 2.1 สื่อประเภทเครื่องมือนั้น ครูในทุกขนาดโรงเรียนมีความต้องการในระดับปานกลาง ที่เป็นการต้องการค่อนข้างมาก คือ เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องรับวิทยุ/เทป ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ต้องการเครื่องโพรเนียวชนิดมือหมุน/ไฟฟ้ามาก

2.2 สื่อประเภทวัสดุอุปกรณ์ ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กต้องการในระดับปานกลางทุกชนิด แต่ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง และครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ จะมีความต้องการสื่อหลายประเภทมากขึ้น

2.3 สื่อประเภทเทคนิควิธีหรือกิจกรรมก็เช่นเดียวกัน ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีความต้องการปานกลาง แต่ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง และครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่จะมีความต้องการมากขึ้น

3. ครูในโรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาดโรงเรียนต้องการได้รับการบริการสื่อการเรียนการสอนในลักษณะต่าง ๆ จากศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน จากศูนย์วิชาการของอำเภอหรือจังหวัด อย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยควรจะเป็นภาคเรียนละครั้ง

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปราย ได้ดังนี้

1. ครูในทุกขนาดโรงเรียนมีความต้องการสำหรับทุกกลุ่มวิชาซึ่งเป็นความต้องการของครูในโรงเรียนส่วนใหญ่ ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากว่าครูในโรงเรียนเหล่านี้ยังไม่ได้รับการสนับสนุนในเรื่องสื่อการเรียนการสอนเท่าที่ควร เป็นไปได้ว่าสำนักงานการศึกษาอำเภออาจจะยังไม่ให้ความสำคัญแก่การใช้สื่อการเรียนการสอนเท่าที่ควร อีกทั้งขาดการสำรวจความต้องการ และการติดตามการใช้ เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศ และความกันดารของท้องถิ่น ทำให้การติดต่อตรวจสอบไม่สามารถทำได้ทั่วถึง หรืออาจเนื่องมาจากว่าสื่อต่าง ๆ ไม่สามารถส่งไปถึงครูได้ทันเวลา บางแห่งการขนย้ายต้องใช้งบประมาณเพิ่มขึ้นสูงมาก บางแห่งอาจจะสูงกว่าค่าวัสดุอุปกรณ์

และตัวสื่อเองด้วยซ้ำ หากผู้บริหารไม่ให้ความสนใจ และติดตามอย่างจริงจัง โอกาสที่จะสนับสนุนเรื่องสื่อการเรียนการสอนคงเป็นไปได้ยาก

การนิเทศการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นเรื่องที่ทำได้ยาก โรงเรียนก็ขาดบุคลากรอย่างมาก โรงเรียนที่มีครูคนเดียวก็ยังพอมืออยู่บ้าง ปัจจุบันโรงเรียนที่มีครูสองคนจะมีมากขึ้น ประมาณ 40 กว่าโรง อีกทั้งยังขาดผู้บริหารโรงเรียนอีกกว่า 60 โรงเรียน (สถิติการศึกษา สปจ.แม่ฮ่องสอน, 2536) แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้ประสิทธิภาพการสอนในโรงเรียนขนาดเล็กสูงขึ้น ครูต้องทำงานหนัก ต้องต่อสู้กับการปรับตัวกับสภาพความเป็นอยู่ กับปัญหาการศึกษาและความยากจนของนักเรียน อาจทำให้ครูไม่สามารถทุ่มเทให้กับการสอนได้อย่างเต็มที่ ยังไม่มีการนิเทศการสอน ครูก็ยังไม่เห็นความสำคัญของสื่อการเรียนการสอน และไม่ชอบใช้อุปกรณ์การสอน เพราะต้องเตรียม ต้องทำใช้เอง และต้องการที่เก็บรักษา ทั้ง ๆ ที่ สื่อเหล่านี้จะช่วยให้ครูสอนง่ายขึ้น ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น (ประหยัด จิระวรพงศ์. 2521, 30 - 35)

เมื่อมีการสอบถามความต้องการถึงตัวครูในโรงเรียนทั้งจังหวัด ทำให้ครูกระตือรือร้นที่จะตรวจสอบความต้องการที่แท้จริงของครูของโรงเรียน และแสดงความประสงค์ที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น จึงมองเห็นความต้องการในระดับมากทุกขนาดโรงเรียน

เป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อพิจารณาประเภทสื่อพบว่า ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ต้องการสื่อการเรียนการสอนง่าย ๆ เช่น สื่อการเรียนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย ครูต้องการบัตรคำ ภาพประกอบ นิทานสำหรับเด็ก ส่วนครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่จะต้องการบัตรภาพ ประกอบบทเพลงและเกม หนังสืออ่านประกอบมากขึ้น ข้อสังเกตนี้คงเป็นผลมาจากครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนสอน

ชาวเขาในหมู่บ้านหรือห้วยบ้านเล็ก ๆ ที่ใช้ภาษาอื่นที่แตกต่างกันไป การสอนเด็กเหล่านี้มุ่งไปที่สมรรถภาพทางภาษา และความเข้าใจพื้นฐานเสียก่อน ส่วนครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่จะเป็นโรงเรียนที่อยู่ในเมือง หรือใกล้เมือง หรืออยู่ในชุมชนใหญ่ นักเรียนส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานทางภาษา และความเข้าใจในภาษาไทยมากแล้ว การสอนจึงก้าวหน้าไปตามแผนการสอนของโรงเรียนได้ อนึ่ง จำนวนนักเรียนก็มีมาก การใช้สื่อต่าง ๆ จำเป็นมากขึ้น และอาจจะไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน หรือชำรุดเสียหาย เนื่องจากการใช้ และการไม่เก็บรักษา จึงทำให้ครูในโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กว่าจะมีความต้องการสื่อต่าง ๆ มากกว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง และขนาดเล็ก

2. เมื่อศึกษาถึงความต้องการของสื่อการเรียนการสอนที่มีไว้ใช้ประจำโรงเรียนพบว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาดต้องการมีสื่อ ทั้งประเภทเครื่องมือประเภทวัสดุอุปกรณ์ และประเภทเทคนิควิธี หรือกิจกรรมไว้ในโรงเรียนเกือบทุกชนิด แม้จะอยู่ในระดับปานกลาง ก็ถือว่าเป็นความต้องการค่อนข้างมาก แต่ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ต้องการสื่อการเรียนการสอนทั้งสามประเภทมากกว่าครูในโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ เต็มสิทธิ์ สงค์ทอง (2516, จ) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่จะเป็นโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียน และครูมากกว่า ผู้บริหารจะเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในการบริหารมาบ้างแล้ว มีความเข้าใจในเป้าหมายของโรงเรียนที่จะจัดการศึกษาให้นักเรียนได้เรียนรู้ให้มากขึ้น จากประสบการณ์ของผู้วิจัยเห็นว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ก็ยังขาดแคลนสื่อเหล่านี้อย่างมาก อาจจะเนื่องมาจากความขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อ ในการขนส่ง และการบำรุงรักษาในอดีต ปัจจุบันการคมนาคมก็ดีขึ้นบ้างในหลายท้องถิ่น วิธีการลำเลียงจากที่เคยใช้ ช้าง ม้า หรือลูกหาบ ก็เปลี่ยนเป็นรถ หรือเฮลิคอปเตอร์ได้บ้าง โรงเรียนหลายแห่ง เริ่มมีไฟฟ้าเข้าถึงพอที่จะใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าประกอบ

การเรียนการสอนได้แล้ว ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่หลายแห่งจะทำ
 สื่อการเรียนการสอนขึ้นใช้เองจากวัสดุในท้องถิ่น (บุญทัศน์ ทนคำ. 2517 :
 76 ; แจ่มจันทร์ ปรีชาวนิชย์. 2522 : ง - ฉ ; เต็มสิทธิ์ สงค์ทอง.
 2516 : ฉ) แต่อุปกรณ์ประเภทเครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องโรเนียว เครื่องฉาย
 เครื่องเสียงมีน้อย และอุปกรณ์ประจำโรงเรียนเหล่านั้นนอกจากจะใช้เพื่อการเรียน
 การสอนแล้ว ยังสามารถใช้บริการชุมชนได้ด้วย ครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ จึงมี
 ความต้องการอุปกรณ์ประจำโรงเรียนในระดับมากกว่า

โรงเรียนขนาดเล็กจะมีข้อเสียเปรียบในเรื่องสาธารณูปโภค หลาย
 ท้องถิ่นยังไม่มีไฟฟ้าเข้าไปถึง แม้ว่าหลายโรงเรียนจะแสดงความต้องการ
 สื่อประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้า แต่ก็คงนำไปใช้ประโยชน์ได้ลำบาก และต้องมี
 ขั้นตอนยุ่งยากในการใช้พอสมควร

สื่อประเภทตัวอย่าง ของจริง และหนังสือพิมพ์ เป็นสื่อประเภท
 ประจำโรงเรียน ที่ครูในโรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาดมีความต้องการ
 ในระดับสูง หากจะพิจารณาจากทำเลที่ตั้ง และความทุรกันดารของจังหวัด
 ก็พอมองเห็นว่าการสอนนักเรียนเล็ก ๆ ให้รู้จักโลก และสิ่งที่อยู่รอบตัวนั้น
 การให้ได้รับประสบการณ์ตรงเป็นวิธีที่จะเรียนรู้ได้ดีที่สุด (ชัยยง พรหมวงศ์.
 2521 : 90 ; กรมวิชาการ. 2521 : 24) ครูจึงต้องการสื่อที่เป็นของจริง
 ของตัวอย่างไว้เพื่อช่วยสอน ส่วนหนังสือพิมพ์เป็นสิ่งที่สำคัญที่ไม่เพียงแต่
 จะช่วยในการอ่าน การเข้าใจภาษาเท่านั้น แต่ยังช่วยเพิ่มความรู้และ
 ประสบการณ์ของครู และนักเรียน นอกเหนือจากหลักสูตร ยังช่วยพัฒนา
 สติปัญญาความรู้รอบตัว และติดตามความเป็นไปของบ้านเมืองได้ด้วย

3. ความต้องการด้านบริการสื่อการเรียนการสอนนั้น ผลการวิจัยพบว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความต้องการให้ศูนย์วิชาการอำนวยความสะดวกและช่วยบริการให้ได้ทุกข้อที่ระบุไว้ในแบบสอบถาม โดยเฉพาะความต้องการให้ศูนย์จัดหาเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในการใช้วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอนเป็นความต้องการด้านการบริการในอันดับต้น ๆ ที่มีความสำคัญมาก รองลงมาเป็นความต้องการให้ศูนย์นำสื่อไปบริการถึงโรงเรียน ต้องการให้จัดทำบัญชีรายชื่อสื่อเพื่อสะดวกในการเลือกใช้ และให้ศูนย์เผยแพร่ความรู้เพิ่มเติมในการผลิตสื่อการเรียนการสอน และการใช้สื่อใหม่ ๆ

การที่ครูทุกขนาดมีความต้องการด้านการบริการสื่อจากศูนย์วิชาการในลักษณะคล้าย ๆ กัน ก็เพราะว่าพัฒนาการทางด้านสื่อการสอนเป็นไปเร็วมาก ครูที่สอนอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน น้อยคนนักจะสามารถติดตามและมีความสามารถใช้ได้ทุกชนิด ประกอบกับนโยบายของผู้บริหารระดับสูงพยายามสนับสนุนให้ครูได้ใช้สื่อประกอบการสอนได้มากที่สุด โดยจัดรถหมุนเวียน และบริการสื่อไปตามโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดความสะดวกอย่างมาก แต่ก็มีสื่อหลายอย่างที่ต้ออาศัยทักษะ และเทคนิคในการใช้ ซึ่งครูทุกโรงเรียนประสงค์ที่จะได้รับความสะดวกในเรื่องเหล่านี้ หากศูนย์บริการสื่อถึงที่พร้อมเจ้าหน้าที่บริการใช้ ครูจะได้รับความสะดวกลดความวิตกกังวล สามารถมุ่งความสนใจไปที่พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนได้มาก และทั่วถึงขึ้น อย่างไรก็ตามครูยังต้องการให้ศูนย์วิชาการทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้เพิ่มเติมขึ้นทั้งในด้านการผลิต การใช้แสดงว่าครูมีความสนใจจะพัฒนาตนเองให้สามารถผลิตและใช้สื่อสมัยใหม่ได้ โดยเฉพาะครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ที่อาจช่วยตัวเองได้ก่อน ขณะเดียวกันครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง ยังต้องการให้ศูนย์วิชาการให้บริการซ่อมและสร้างสื่อการเรียนการสอน ให้ความต้องการของโรงเรียนแสดงว่าการซ่อมแซมสื่อ

ที่ชำรุดเสียหาย เป็นปัญหาของโรงเรียนทั้งสองขนาด หากครูไม่สามารถซ่อมสร้างชิ้นใหม่ได้ สื่อเหล่านั้นจะเป็นวัสดุที่ใช้ประโยชน์ที่เป็นภาระของผู้บริหาร และครูผู้สอนต้องดูแลเก็บรักษาไว้อีกด้วย

ผลการวิจัยความต้องการด้านการบริการสื่อ จึงให้ผลที่น่ายินดีที่แสดงถึงความปรารถนาของครูที่อยากจะใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน โดยขอให้ศูนย์วิชาการช่วยอำนวยความสะดวกให้และช่วยลดภาระที่อาจจะเพิ่มขึ้นจากการใช้สื่อลงได้บ้าง

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยสามารถให้ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ควรประสานงานกับศูนย์วิชาการระดับอำเภออย่างใกล้ชิด โดยจัดหาสื่อการเรียนการสอน และสื่อประจำโรงเรียนให้เหมาะสมแก่ความต้องการ โดยศึกษาจากผลการวิจัยเรื่องนี้อย่างละเอียด ควรจัดทำงบประมาณต่อไปให้เพียงพอ และจัดหาสื่อส่งให้โรงเรียนให้ครบถ้วนทุกชนิด โดยเฉพาะสื่อที่ใช้เพื่อการเรียนการสอน ครูในโรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาดต้องการในระดับมากทั้งสิ้น หากไม่สามารถจัดหาและบริการให้ได้ทั้งหมด ควรพิจารณาลำดับความสำคัญของสื่อตามความต้องการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดต่าง ๆ ดังนี้

1.1 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ควรสนับสนุนสื่อการสอนทักษะภาษาไทยที่เป็นบัตรภาพประกอบ และภาพพลิกต่าง ๆ บัตรคำนิทานสำหรับเด็ก ฯลฯ ทักษะคณิตศาสตร์ ควรสนับสนุนเครื่องชั่ง บัตรคำบัตรภาพ ตารางเลข และเส้นจำนวน ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ควรจัดหาบัตรคำ และภาพประกอบคำบรรยายภาพพลิกต่าง ๆ หุ่นจำลอง

ต่าง ๆ ของคน สัตว์ และพืช หนังสือนิทานสำหรับเด็ก กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ ควรจัดหาเครื่องมือการทำงานต่าง ๆ สำหรับเด็ก และอุปกรณ์ต่าง ๆ เฉพาะวิชา ภาพต่าง ๆ เฉพาะวิชา และหนังสืออ่านเพิ่มเติมประกอบบทเรียน เป็นต้น ส่วนสื่อที่มีไว้ใช้ประจำโรงเรียน ควรจัดหาเครื่องพิมพ์ดีด เครื่องรับวิทยุเทป เครื่องขยายเสียง และสื่ออื่น ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น และความสะดวกในการใช้เพราะเป็นความต้องการระดับปานกลางทุกชนิด

1.2 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง ควรสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทยที่เป็นบทเพลง และเกม บัตรภาพ ประกอบ ส่วนกลุ่มทักษะควรสนับสนุนให้มีเครื่องซึ่งต่าง ๆ และโจทย์ปัญหา สัญลักษณ์ รูปสัตว์ ผลไม้ต่าง ๆ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ควรจัดหาบัตรคำ ภาพประกอบคำบรรยาย ภาพพลิกต่าง ๆ หุ่นจำลองอวัยวะต่าง ๆ ของคน สัตว์ และพืช หนังสือนิทานสำหรับเด็ก กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ ควรจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ เฉพาะวิชา เครื่องมือการทำงานต่าง ๆ สำหรับเด็ก ภาพต่าง ๆ เฉพาะวิชา และหน้ากาก หัวหุ่น และหุ่นแต่งกายชนิดต่าง ๆ ให้มาก เพราะเป็นความต้องการของโรงเรียนส่วนใหญ่

สื่อประจำโรงเรียนนั้นเป็นที่ต้องการค่อนข้างมาก หลายอย่าง เช่น เครื่องรับวิทยุ/เทป เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องโพรเนียวชนิดมือหมุน/ไฟฟ้า รวมทั้งสื่ออื่น ๆ ซึ่งต้องการในระดับปานกลาง

1.3 ครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ต้องการสื่อประเภทบัตรคำ ภาพประกอบ และภาพพลิกต่าง ๆ บทเพลงและเกม หนังสืออ่านเพิ่มเติม ประกอบบทเรียน บทละคร บทสนทนา เพื่อใช้สอนกลุ่มทักษะภาษาไทย ส่วนกลุ่มคณิตศาสตร์ ครูต้องการรูปทรงเลขาคณิต สัญลักษณ์รูปสัตว์ ผลไม้ต่าง ๆ

บัตรคำ บัตรภาพ โจทย์ปัญหา ตารางเลข กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ครูในโรงเรียนต้องการหุ่นเชิด หนังสืออ่านเพิ่มเติมประกอบบทเรียน หนังสือนิทานสำหรับเด็ก บทเพลงต่าง ๆ สำหรับกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ ครูในโรงเรียนต้องการอุปกรณ์ต่าง ๆ เฉพาะวิชา เครื่องมือการทำงานต่าง ๆ สำหรับเด็ก รวมทั้ง หน้ากาก หัวหุ่น และหุ่นแต่งกายชนิดต่าง ๆ

ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ยังต้องการสื่อประจำโรงเรียนมากกว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดอื่น ๆ ทุกชนิด โดยเฉพาะต้องการเครื่องโรับวิทยุชนิดมือถือหมุน/ไฟฟ้า เครื่องรับวิทยุ/เทป หนังสือพิมพ์อย่างมาก ส่วนสื่อการเรียนการสอนอื่น ๆ เป็นที่ต้องการในระดับปานกลาง

2. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดควรให้ความสำคัญกับการบริหารศูนย์วิชาการของจังหวัด โดยมุ่งสร้าง ผลิต ทดลอง และเผยแพร่สื่อการเรียนการสอนทุกกลุ่มวิชานั้นใช้ในจังหวัด และบริการสื่อไปถึงโรงเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

3. การจัดให้มีการสำรวจและติดตามสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อที่ใช้ประจำโรงเรียน ให้โรงเรียนจัดสำรวจทำรายการให้เป็นปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อศูนย์วิชาการจังหวัดจะได้จัดทีมมาช่วยเหลือการซ่อมสร้าง และดัดแปลงสื่อการเรียนการสอนให้ได้ผลดี

4. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดควรศึกษาผลการวิจัยนี้ และจัดทำงบประมาณการผลิตและจัดหาสื่อให้โรงเรียนให้ตรงกับที่โรงเรียนต้องการ โดยสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจะต้องวิเคราะห์ความต้องการของโรงเรียนอย่างถี่ถ้วน โดยพิจารณาสภาพความพร้อมของโรงเรียนในการใช้สื่อ ทั้งนี้ เพื่อมิให้หมดเปลืองงบประมาณ ซึ่อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน

5. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ควรจัดงบประมาณส่วนหนึ่ง เพื่อใช้จ่ายในการจัดหาสื่อที่โรงเรียนต้องการ และสนับสนุนการขนส่งสื่อการเรียนการสอนไปสู่โรงเรียนซึ่งต้องการใช้สื่อหลาย ๆ วิธี และต้องใช้ค่าใช้จ่ายเพื่อการขนส่งสูงมาก หากไม่มีเงินสนับสนุนส่วนนี้ ก็จะเป็นการยากที่โรงเรียนจะได้ใช้สื่อประกอบการสอน

6. การบริการสื่อการเรียนการสอนที่ครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ต้องการก็เช่นเดียวกับครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง และขนาดเล็ก คือ ต้องการได้รับความสะดวกในการบริการถึงที่การแนะนำการใช้ และการเลือกสื่อการเรียนการสอน

7. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศูนย์วิชาการระดับอำเภอ ควรจัดให้มีการอบรมครูให้สามารถผลิตสื่อใช้เอง ช่อมแซมเอง และมีการใช้สื่อแบบต่าง ๆ รวมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้ใหม่ ๆ ด้วย เพราะเป็นความต้องการของครูทุกขนาดโรงเรียน วิธีนี้อาจจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการซื้อหาสื่อการเรียนการสอนได้คล่องแคล่ว เป็นผลดีแก่การเรียนการสอน

8. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ควรจัดให้มีการนิเทศโรงเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ หากครูได้รับการแนะนำที่เหมาะสม ครูจะใช้สื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมากขึ้น ซึ่งจะเกิดประโยชน์แก่นักเรียนที่มีข้อเสียเปรียบและด้อยโอกาสอย่างมาก

9. ผู้บริหารโรงเรียน ควรให้ความสำคัญต่อสภาพการใช้และการจัดบริการสื่อการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน และควรประสานงานกับศูนย์วิชาการแต่ละระดับอย่างใกล้ชิด เพื่อจะได้จัดหา และหาแนวทางในการผลิต ช่อม สื่อการเรียนการสอน ให้ตรงกับความต้องการของครู โดยการศึกษาจากผลการวิจัยเรื่องนี้อย่างละเอียด อนึ่ง ควรมีการนิเทศภายในอย่างใกล้ชิด เพื่อจะได้ทราบว่าครูในโรงเรียนมีความต้องการสื่อประเภทใดบ้างที่เหมาะสม

และตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พยายามแก้ปัญหาความขาดแคลนอย่างฉลาด โดยใช้สื่อพื้นบ้าน และสนับสนุนให้ครูดัดแปลงวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาใช้เป็นสื่อการสอน ซ่อมสร้างสื่อการสอนได้โดยไม่ต้องพึ่ง หรือรอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต้นสังกัด

ข้อเสนอแนะ เพื่อการวิจัย

1. ควรมีการวิจัยความต้องการการนิเทศการใช้สื่อการเรียนการสอนกับกลุ่มตัวอย่างเดียวกันนี้ เพื่อจัดทำโครงการฝึกอบรมครูและโครงการนิเทศการใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการของครู
2. ควรวิจัยปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ให้ลึกซึ้ง เพื่อตรวจสอบปัญหาในแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน และการใช้สื่ออย่างละเอียด เพื่อหาทางส่งเสริมและแก้ปัญหาให้กับโรงเรียนขนาดนี้
3. ควรศึกษาวิจัยการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุกขนาด เพื่อหาทางสนับสนุนและปรับปรุงการบริหารวิชาการของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

การประถมศึกษา จังหวัดแม่ฮ่องสอน, สำนักงาน. ปัญหาการจัดการศึกษาและ
แนวทางการแก้ปัญหา ปีการศึกษา 2532. ม.ป.ท., 2532.

อิตสำเนา

_____. แผนพัฒนาประจำปีงบประมาณ 2533. ม.ป.ท., 2533.

อิตสำเนา.

กำพล กระทบ. การศึกษาสถานภาพและปัญหาการบริหารศูนย์วิชาการกลุ่ม
โรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์. ปริญฐานิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.

อิตสำเนา.

กิดานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีร่วมสมัย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาโสตทัศน-
ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

เกื้อกูล คุปรัตน์ และคนอื่น ๆ. โสตทัศนศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2518

โกศล ศรีมณี. สภาพและปัญหาของโรงเรียนชาวเขา สำนักงานองค์การ
บริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน. ปริญฐานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2524. อิตสำเนา.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. โครงการพัฒนารูปแบบ
การปรับปรุงคุณภาพการประถมศึกษา (จังหวัดปัตตานี - ศรีสะเกษ)
โดยความช่วยเหลือของธนาคารโลก ระยะที่ 1. กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2527.

_____. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530 - 2534).
ม.ป.ท., 2529.

_____. บันทึกประจำวัน 2531. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2531.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน, แผนพัฒนาการศึกษา

แห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 - 2539). ม.ป.ท., 2533.

_____ . รายงานผลการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ระดับประเทศ ปีการศึกษา 2532. ม.ป.ท., 2533.

แจ่มจันทร์ ปรีชาวิชัย. ปัญหาและความต้องการสื่อการสอนของครู

โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี

ในการใช้หลักสูตร พ.ศ.2521. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.

ฉลองชัย สุวัฒน์สมบูรณ์. การเลือกและการใช้สื่อการสอน. กรุงเทพฯ :

ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,

2528.

ชม ภูมิภาค. เทคโนโลยีการสอนและการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์ประสานมิตร, ม.ป.ป.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคนอื่น ๆ. ระบบสื่อการสอน. กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521

_____ . เทคโนโลยีและสื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สหมิตร

จำกัด, 2523.

เชิยศรี วิวิธสิริ. สื่อสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน.

กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2527.

เต็มสิทธิ์ สงค์ทอง. การศึกษาสถานสภาพของบริการโสตในโรงเรียนประถม

ศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดอุทัยธานี, พ.ศ.2516.

ปริญญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2516. อัดสำเนา.

ทรงศนียา กัลยาณมิตร และคนอื่น ๆ. แบบจำลองศูนย์บริการสื่อการศึกษา
ของสถาบันฝึกหัดครู. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2525.

กศพร ดำรงรัตน์. "ทิศทางการใช้สื่อการสอน," การศึกษา กทม.
9(6) : 7 - 8 ; กุมภาพันธ์ 2528.

นิสิตปริญญาโท วิชาโสตทัศนศึกษา. สมุดปกขาวสำหรับครู. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522

บุญทัศน์ ทนค่า. การศึกษาสถานภาพเกี่ยวกับการผลิตและการใช้โสตทัศนูปกรณ์
ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัด
เชียงใหม่ ปีการศึกษา 2516. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.

ประมาณ สะกิมี่. "สื่อการสอน," สารานุกรมศึกษาศาสตร์. (3) :
มกราคม 2529.

ประหัต จิระวรพงศ์. เทคโนโลยีทางการสอน. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร
การพิมพ์, 2521.

_____. การจัดบริการสื่อการสอน. พิษณุโลก : ภาควิชาเทคโนโลยีทาง
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก,
2522.

ประสงค์ พิมพ์. การศึกษาปัญหาการผลิตและการใช้สื่อการสอนของครู
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพ
มหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

เป็รื่อง กุมุท. "การพัฒนาอาจารย์," มหาวิทยาลัยของท่าน ศรีนครินทรวิโรฒ.
11(5) : ธันวาคม 2519.

- เป็รื่อง กุมุท . การวิจัยสื่อและนวัตกรรมการสอน. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2519. อัดสำเนา.
- เพียน ไชยศรี. เครื่องมือวัดผลเพื่อการแนะแนว. เชียงใหม่ :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2526.
- พัชรา อังคนินันท์. ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอนของครู
ระดับประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.
- มนตรี แยมกลีกร. การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในโรงเรียน. สงขลา :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2526. อัดสำเนา.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ :
บริษัทศึกษาพร จำกัด, 2531.
- วนิดา (นันทะสมอ) จึงประสิทธิ์. การบริหารและบริกรงานโสตทัศนศึกษา.
นครปฐม : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2532.
- วารินทร์ รัชมีพรหม. สื่อการสอนเทคโนโลยีทางการศึกษาและการสอน
ร่วมสมัย. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์ชวนพิมพ์,
2531.
- วาสนา ชาวหา. สื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
โอเดียนสโตร์, 2533.
- วิชัย ราษฎร์ศิริ. หลักสูตรและแบบเรียนประถมศึกษา หลักการและแนว
ปฏิบัติให้สัมฤทธิ์ผล. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2522.
- วิชาการ, กรม. คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521.
กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2521.

วิชาการ, กรม. คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2525.

_____. หลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2533. อัดสำเนา.

_____. การวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียน
ประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา (ฉบับทดลอง
พ.ศ.2531 และที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2503).

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุวรรณภูมิ, 2523.

วิรุณี ลีลาพฤกษ์. เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชา

โสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.

วีระกิตต์ ลายทองสุข. การศึกษาสภาพและความต้องการในการใช้
สื่อการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดตรัง. ปรินฤานิพนธ์

กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2532. อัดสำเนา.

สมหญิง กลั่นศิริ. โสตทัศนศึกษาเบื้องต้น. นครปฐม : ภาควิชาหลักสูตร
และการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต
พระราชวังสนามจันทร์, 2522.

สามัญศึกษา, กรม. คู่มือการบริหารโสตทัศนศึกษา. กรุงเทพฯ :

หน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 5 กรมสามัญศึกษา, 2523.

สารโรจน์ แผงยัง. เทคโนโลยีการผลิตสื่อการสอน หลักการและทฤษฎี
ที่นำมาใช้. ม.ป.ท., ม.ป.ป. อัดสำเนา.

อชิพร ศรียมก. เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : เจริญวิทยการพิมพ์,
2523.

องอาจ วิษะจันทร์. การจัดบริการสื่อการสอน. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
เทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.

อัญชลี แจ่มเจริญ และสกุณา ธารีวรรณ. หลักการสอนและการเตรียม
ประสบการณ์ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : เฉลิมการพิมพ์, 2523.

Arterbury, Hugh Elvis. "Teacher Utilization of Media
Services Provided by the Regional Education Service
in Texas," Dissertation Materials and Methods. 1972.

Bilchick, Anthony, "Analysis of Audiovisual Media in Ohio
Pubic Elementary School," Abstracts of Disserta-
tions Available on Microfilm of as Xerographic
Reproductions. 31(6) : 1606 - A - 1607 - A ;
December, 1970.

Cerlach, Vernon S. and Donald P. Ely, Teaching and Media :
A Systematic Approach. New Jersey : Englewood
Cliffs, Prentice-Hall Inc., 1971.

De Keffer, Robert E. Audio-Visual Instruction, New York :
The Center for Applied Research in Education, 1965.

Edgar, Dale. Audiovisual Method in Teaching. New York:
The Dryden Press-Holt, Rinehart and Winston, Inc.,
1969.

Erickson, Carlton W.H. Administering Instructional Media
Programs. New York : The Macmillan Company, 1971.

- Krecheio, Robert V. and Daryle W. Morgan. "Determining Sample Size for Research Activities," Journal of Educational and Psychological Measurement. 30(3) : 607 - 610 ; 1970
- Lasher, Edward B. "Education Media Attitudes of a Competencies for Elementary Teachers," Dissertation Abstracts International. 1972.
- Richey, Robert W. Planning for Teaching : An Introduction to Education. New York : McGraw-Hill Book Co., 1958.

ภาคผนวก

ก. ทม 1007/1637

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

11 พฤษภาคม 2535

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน อาจารย์ใหญ่โรงเรียนทองสวัสดิ์วิทยาคาร

บัณฑิตวิทยาลัยขอรับรองว่า นายสุนทร อนันชัย เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้นี้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความช่วยเหลือในการศึกษาค้นคว้า
เพื่อทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความต้องการสื่อการเรียนการสอนและการบริการสื่อ
ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร วรุตบางกูร
ประธาน อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพานิชย์ กรรมการ สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์
คือ ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้
และขอขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. สมพร บัวทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

ที่ ทม 1007/0823

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

18 พฤษภาคม 2535

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

บัณฑิตวิทยาลัยขอรับรองว่า นายสุนทร อนันชัย เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้นี้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า
เพื่อทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความต้องการสื่อการเรียนการสอนและการบริการสื่อ
ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร วรุตบางกูร
ประธาน อาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์ กรรมการ สิ่งทีนิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์
คือ ขอหนังสือราชการเพื่ออำนวยความสะดวกในการขอความร่วมมือจากโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยให้ครูตอบแบบสอบถาม
ในระหว่างเดือนมิถุนายน - สิงหาคม 2536 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้
และขอขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่กนิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

ที่ ศธ 1450.0506 09/89

โรงเรียนบ้านอมพาย หมู่ที่ 4

ต.ป่าแป๋ อ.แม่สะเรียง

จ.แม่ฮ่องสอน 58110

17 สิงหาคม 2536

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือ ที่ ทม 1007/0823 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์
จากบัณฑิตวิทยาลัย

ข้าพเจ้า นายสุนทร อนันชัย ตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนบ้านอมพาย
ได้ศึกษาต่อในระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ขณะนี้ได้ทำปฏิญานพนธ์ เรื่อง ความต้องการ
สื่อการเรียนการสอนและการบริการสื่อของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนัก
งานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ คือ ขอความร่วมมือจากครูผู้สอน ในสังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ..... ตอบแบบสอบถาม ในระหว่างวันที่
25 สิงหาคม - 7 กันยายน 2536 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำปฏิญานพนธ์

ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และ
ขอขอบพระคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้กับข้าพเจ้า

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุนทร อนันชัย)

ครูใหญ่โรงเรียนบ้านอมพาย

ที่ ศธ 1450.0506 09/82

โรงเรียนบ้านอมพาส หมู่ที่ 4

ต.ป่าแป๋ อ.แม่สะเรียง

จ.แม่ฮ่องสอน 58110

6 สิงหาคม 2536

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์
เรียน ผู้อำนวยการ/อาจารย์ใหญ่/ครูใหญ่ โรงเรียน.....

ด้วยข้าพเจ้า นายสุนทร อนันชัย ตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนบ้านอมพาส
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่สะเรียง กำลังศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ได้รับอนุมัติให้ทำการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ความต้องการสื่อการเรียน
การสอนและการบริการสื่อของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน" มีความประสงค์จะขออนุญาตเก็บข้อมูลจาก
ครูสายผู้สอนระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนของท่าน โดยขออนุมัติขอความเห็น
จากท่านได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้ตอบและเก็บรวบรวมส่งคืนข้าพเจ้า ภายใน
เดือนกันยายนนี้ด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต และให้ความอนุเคราะห์
ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุนทร อนันชัย)

ครูใหญ่โรงเรียนบ้านอมพาส

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง ความต้องการสื่อการเรียนการสอนและการบริการสื่อของครูในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

คำชี้แจงการตอบแบบสอบถาม

ผลที่ได้จากการวิจัย สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการนำเสนอสำนักงาน
การประถมศึกษา จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่โรงเรียนใน
เรื่อง สื่อการเรียนการสอน การจัดหาและการบริการสื่อการเรียนการสอน
ให้เหมาะสมกับความต้องการของครู เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาจัดทำ
แผนพัฒนาการประถมศึกษาและการจัดทำงบประมาณเพื่อการศึกษาของสำนัก
งานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง [] หรือ
ข้อความที่เกี่ยวกับตัวท่าน ตามความเป็นจริง

1. ขนาดของโรงเรียนที่ท่านสอนอยู่
[] ขนาดเล็ก มีนักเรียนตั้งแต่ 1 - 120 คน
[] ขนาดกลาง มีนักเรียนตั้งแต่ 121 - 300 คน
[] ขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป
2. จำนวนชั้นที่เปิดสอนในโรงเรียนของท่าน
[] ชั้นเด็กเล็กหรืออนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
[] ชั้นเด็กเล็กหรืออนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
[] ชั้นเด็กเล็กหรืออนุบาล ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตอนที่ 2 ความต้องการสื่อการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาต่าง ๆ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ตามสภาพความเป็นจริงลงใน

ช่อง "ความต้องการ" หากท่านเห็นว่า สื่อในข้อนั้นมีความ
จำเป็นต้องใช้ในกลุ่มวิชา และทำเครื่องหมาย / ลงใน
ช่อง "ไม่ต้องการ" หากท่านเห็นว่ามีสื่ออยู่แล้ว หรือไม่มี
ความจำเป็นต้องใช้สื่อในกลุ่มวิชานั้น

ที่	สื่อการเรียนการสอน	ความต้องการในการ ใช้สื่อ	
		ไม่ต้องการ	ต้องการ
	<u>กลุ่มทักษะภาษาไทย</u>		
1.	บัตรคำ.....		
2.	บัตรภาพประกอบและภาพพลิกต่าง ๆ.....		
3.	บทสนทนา.....		
4.	บทละคร.....		
5.	บทเพลงและเกม		
6.	หนังสืออ่านเพิ่มเติมประกอบบทเรียน.....		
7.	หนังสือนิทานสำหรับเด็ก.....		
8.	ตารางตัวอักษร.....		
9.	ลวดมนต์เพื่อใช้ผสมคำ ผสมสระ และผสมอักษร		
10.	ผลไม้จำลองชนิดต่าง ๆ		

ความต้องการอื่น ๆ (โปรดระบุ)

.....

.....

ท	สื่อการเรียนการสอน	ความต้องการในการ ใช้สื่อ	
		ไม่ต้องการ	ต้องการ
	<u>กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์</u>		
1.	บัตรคำบัตรภาพ.....		
2.	สัญลักษณ์รูปสัตว์ ผลไม้ต่าง ๆ.....		
3.	แถบกระดาษ เชือกปอ ริบบิ้นชนิดต่าง ๆ.....		
4.	ฝาจุกชนิดต่าง ๆ.....		
5.	รูปทรงเรขาคณิต.....		
6.	เส้นจำนวน.....		
7.	กระดาษตะปู.....		
8.	ตารางเลข.....		
9.	โจทย์ปัญหา.....		
10.	ตารางตัวเลข.....		
11.	นาฬิกาจำลอง.....		
12.	เครื่องชั่งชนิดต่าง ๆ.....		

ความต้องการอื่น ๆ (โปรดระบุ)

.....

.....

ร.ก.	สื่อการเรียนการสอน	ความต้องการในการ ใช้สื่อ	
		ไม่ต้องการ	ต้องการ
	<u>กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต</u>		
1.	บัตรคำ ภาพประกอบคำบรรยาย ภาพพลิกต่าง ๆ.....		
2.	หุ่นจำลองอวัยวะต่าง ๆ ของคน สัตว์ และพืช.....		
3.	แผนที่ชนิดต่าง ๆ.....		
4.	หุ่นเชิด.....		
5.	บทพากย์ และบทละครไว้เล่นบทบาทสมมติ....		
6.	เครื่องหมายจราจร.....		
7.	หนังสืออ่านเพิ่มเติมประกอบบทเรียน.....		
8.	แผนผังป้าย.....		
9.	บทเพลงต่าง ๆ.....		
10.	หนังสือนิทานสำหรับเด็ก.....		

ความต้องการอื่น ๆ (โปรดระบุ)

.....

.....

ที่	สื่อการเรียนการสอน	ความต้องการในการ ใช้สื่อ	
		ไม่ต้องการ	ต้องการ
	<u>กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและกลุ่มการงาน</u> <u>พื้นฐานอาชีพ</u>		
1.	เครื่องมือการทำงานต่าง ๆ สำหรับเด็ก.....		
2.	อุปกรณ์ต่าง ๆ เฉพาะวิชา		
3.	ภาพต่าง ๆ เฉพาะวิชา.....		
4.	หน้ากาก หัวหุ่น และหุ่นแต่งกายชนิดต่าง ๆ..		
5.	หนังสืออ่านเพิ่มเติมประกอบบทเรียน.....		

ความต้องการอื่น ๆ (โปรดระบุ)

,

,

ตอนที่ 3 สื่อที่ต้องการมีไว้ใช้ประจำโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง "ความต้องการสื่อ
การเรียนการสอน" ในแต่ละรายการตามที่ท่านเห็นว่า
มีความจำเป็นที่ต้องการมีสื่อไว้ใช้ในประจำโรงเรียน

ที่	สื่อการเรียนการสอน	ความต้องการสื่อ		
		มาก	ปาน กลาง	น้อย
	<u>สื่อประเภทเครื่องมือ</u>			
1.	เครื่องฉายสไลด์.....			
2.	เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ.....			
3.	เครื่องฉาย วี ดี โอ.....			
4.	เครื่องขยายเสียง.....			
5.	เครื่องรับโทรทัศน์.....			
6.	วิทยุ/เทป.....			
7.	เครื่องพิมพ์ดีด.....			
8.	เครื่องโพรเนียวชนิดมือหมุน/ไฟฟ้า.....			
9.	เครื่องมือเขียนแบบ.....			
10.	เครื่องมือทำทาสีสกรีน.....			

ความต้องการอื่น ๆ (โปรดระบุ).....

.....

ที่	สื่อการเรียนการสอน	ความต้องการสื่อ		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
	<u>สื่อประเภทวัสดุ - อุปกรณ์ต่าง ๆ</u>			
1.	รูปภาพและภาพพลิก.....			
2.	แผนภูมิ แผนภาพ แผนสถิติ และแผนที่.....			
3.	ลูกโลก.....			
4.	ของจริงและของตัวอย่าง.....			
5.	หุ่นจำลอง หุ่นเชิด และฉาก.....			
6.	บ้านจำลอง.....			
7.	ตุ๊กตาพลาสติกและของเล่นพลาสติกชนิดต่าง ๆ.....			
8.	กระเป๋านั่ง.....			
9.	แผ่นป้ายสาส์.....			
10.	กะบะทราย.....			
11.	สระน้ำเล็กจำลอง.....			
12.	หนังสือพิมพ์.....			
13.	ดินน้ำมัน.....			
14.	จอฉาย.....			
15.	แผ่นโปสเตอร์.....			
16.	แผ่นภาพสไลด์			

ที่	สื่อการเรียนการสอน	ความต้องการสื่อ		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
17.	แถบบันทึกเสียง.....			
18.	แถบบันทึกภาพ (วี ดี โอ).....			

ความต้องการอื่น ๆ (โปรดระบุ).....

.....

.....

ร.ร.	สื่อการเรียนการสอน	ความต้องการสื่อ		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
	<u>สื่อประเภทเทคนิควิชาการ หรือกิจกรรม</u>			
1.	ชุดการสอน (รวมชุดการสอนครูหลังม้า) ..			
2.	บทเรียนแบบโปรแกรม.....			
3.	ชุดการสาธิต.....			

ที่	สื่อการเรียนการสอน	ความต้องการสื่อ		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
4.	ชุดการทดลอง.....			
5.	ชุดการแสดงนิทรรศการ.....			
6.	ชุดการสอนภาพความสมดุลย์.....			
7.	ชุดการสอนภาพ อากาศ ลม และทิศทางลม.....			
8.	ชุดการสอนวิทยาศาสตร์ทั่วไป.....			
9.	ชุดสไลด์สำเร็จรูปตามกลุ่มประสบการณ์....			
10.	แถบบันทึกภาพเรื่องต่าง ๆ (วี ดี ที ศน์) ประกอบบทเรียน.....			

ความต้องการอื่น ๆ (โปรดระบุ).....

.....

.....

ตอนที่ 4 ความต้องการการบริการสื่อการเรียนการสอน

คำชี้แจง โปรดลงจำนวน ครั้ง/ภาคเรียน ที่ตรงกับความต้องการ
ที่แท้จริงของท่านเกี่ยวกับการบริการสื่อการเรียนการสอน
ที่ท่านต้องการให้ศูนย์วิชาการจังหวัด ศูนย์วิชาการอำเภอ
หรือศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนจัดบริการให้ ลงในช่อง
"ปริมาณความต้องการ"

ที่	ความต้องการการบริการสื่อ	ปริมาณความต้องการ ครั้ง/ภาคเรียน
1.	ต้องการให้ศูนย์จัดเจ้าหน้าที่อ่านยวความ สะดวกในการใช้วัสดุ - อุปกรณ์ สื่อการ เรียนการสอน	
2.	ต้องการให้จัดทำบัญชีรายชื่อ อุปกรณ์ และ เครื่องมือ ส่งไปบริการตามโรงเรียนต่างๆ เพื่อสะดวกในการเลือกใช้.....	
3.	ต้องการให้จัดทำคู่มือแนะนำวิธีการเตรียม การใช้เครื่องมือและสื่อการเรียน การสอน.....	
4.	ต้องการให้จัดอบรมการใช้สื่อและ เครื่องมือต่าง ๆ.....	
5.	ต้องการให้ศูนย์ให้คำแนะนำในการเลือกใช้ ผลิตสื่อการเรียนการสอน.....	

ที่	ความต้องการการบริการสื่อ	ปริมาณความต้องการ ครั้ง/ภาคเรียน
6.	ต้องการให้ศูนย์นำสื่อการเรียนการสอนไป บริการถึงโรงเรียน.....	
7.	ต้องการให้ศูนย์เผยแพร่ความรู้เพิ่มเติม ในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและการ ใช้สื่อใหม่.....	
8.	ต้องการให้ศูนย์จัดเจ้าหน้าที่ให้ความช่วย เหลือในการใช้สื่อการเรียนการสอน บางชนิด เช่น เครื่องขยายเสียง เครื่องฉายประเภทต่าง ๆ	
9.	ต้องการให้ศูนย์จัดให้มีการแนะนำสื่อใหม่..	
10.	ต้องการให้ศูนย์จัดตู้หรือกล่องใส่สื่อ อย่างถาวร เพื่อเก็บสื่อให้อยู่ในสภาพดี...	
11.	ต้องการให้ศูนย์จัดให้มีการตรวจสอบ คุณภาพสื่อการเรียนการสอน	
12.	ต้องการให้ศูนย์จัดให้มีการซ่อม สร้างสื่อ การเรียนการสอน ตามความต้องการของ โรงเรียน.....	
13.	ต้องการให้ศูนย์จัดให้มีการสำรวจความ ต้องการในการใช้สื่อการเรียนการสอน...	

ที่	ความต้องการการบริการสื่อ	ปริมาณความต้องการ ครั้ง/ภาคเรียน
14.	ต้องการให้ศูนย์จัดให้มีการประเมินการใช้ สื่อการเรียนการสอนในโรงเรียน.....	

ความต้องการการบริการสื่อการเรียนการสอนด้านอื่น ๆ (โปรดระบุ)

.....

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการและการบริการ
 สื่อการเรียนการสอน

คำชี้แจง โปรดเขียนแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ

ความต้องการและการบริการสื่อการเรียนการสอนที่จะให้
 ผู้บริหารจัดการและบริการให้ เพื่อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของ
 นักเรียนและการสอนของครู ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ
 บทเรียน

ด้านความต้องการสื่อการเรียนการสอน.....

.....

ด้านการบริการสื่อการเรียนการสอน.....

,.....

,.....

,.....

,.....

,.....

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือ

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นายสุนทร อนันชัย

เกิดวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2503

สถานที่เกิด ตำบลคงเสื่อเหลือง อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 442/22 บางจากวิลเลจ สุขุมวิท 93 ถนนสุขุมวิท
เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร 10250
โทร.332-8162

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน ครูใหญ่โรงเรียนบ้านอมพาส

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนบ้านอมพาส หมู่ที่ 4 ตำบลป่าแป๋
อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
58110

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2520 มัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนตะพานหิน
อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

พ.ศ.2523 ป.กศ.สูง (พลศึกษา) วิทยาลัยพลศึกษา
จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ.2529 ค.บ.(การบริหารโรงเรียน) วิทยาลัยครู-
หมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี

พ.ศ.2537 กศ.ม.(การบริหารการศึกษา) จากมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ความต้องการสื่อการเรียนการสอนและบริการสื่อของครูโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

บทคัดย่อ

ของ

สุนทร อนันชัย

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

กุมภาพันธ์ 2537

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความต้องการสื่อการเรียนการสอน และการบริการสื่อการเรียนการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 247 คน สำหรับเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามทัศนคติของครูเกี่ยวกับความต้องการ สื่อการเรียนการสอน และความต้องการการบริการสื่อการเรียนการสอน สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูในโรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาดมีความต้องการสื่อประกอบ การเรียนการสอนในระดับมากทุกชนิด ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ มีแนวโน้มต้องการสื่อต่าง ๆ มากกว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง และขนาดเล็ก

2. ครูทุกขนาดโรงเรียนต้องการสื่อประเภทเครื่องมือต่าง ๆ ในระดับปานกลาง แต่ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ ต้องการสื่อประเภทวัสดุอุปกรณ์ สื่อเทคนิควิธีและกิจกรรมมากกว่า

3. ครูทุกขนาดโรงเรียนต้องการให้ศูนย์วิชาการของทุกระดับใน จังหวัดอำนวยความสะดวกในเรื่องการบริการสื่อ การให้คำแนะนำการใช้สื่อ การเลือกสื่อ และต้องการได้รับบริการด้านอื่น ๆ ด้วย อย่างน้อยภาคเรียน ละครั้ง และให้ศูนย์วิชาการของทุกระดับในจังหวัดจัดอบรมครูให้สามารถผลิตสื่อ ใช้สื่อต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะแก่สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอในเรื่องการบริการสื่อการเรียน การสอนแก่ครูไว้หลายประการ

INSTRUCTIONAL MEDIA AND SERVICES AS NEEDED BY PRIMARY SCHOOL
TEACHERS WORKING UNDER THE OFFICE OF MAE HONG SON
PROVINCIAL PRIMARY EDUCATION

AN ABSTRACT

BY

SUNTHORN ANANCHAI

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

February 1994

ABSTRACT

The purposes of this research were to investigate the instructional media and services as needed by the primary school teachers working in Mae Hong son, the teachers need were classified by size of school.

The samples consisted of 247 primary school teachers. The instruments used in this research were two sets of questionnaire : Instructional Media Need and Service Need. Percentage, arithmetic mean and standard deviation were applied in order to analyze the data.

The research finding revealed that :-

1. Teachers in all sizes of schools showed high need towards the instructional media, even though the teachers from larger size school showed greater need than the small one.

2. The instructional instruments were needed by teachers at moderate level but the instructional material and package were highly needed by the large and medium size schools.

3. Most teachers expressed their needs towards the instructional media delivery service including the selection and application recommendations from the District Primary Education Office.

The teachers requested that the in-service training program on instructional media production and utilization should be established to improve their teaching and media application skills.

Base on the findings the researcher provided various recommendations to the Office of the Provincial Primary Education in order to improve the instructional media adiministration.